

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Petra Grahek

Družina v času študija

Diplomsko delo

Ljubljana, 2011

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Petra Grahek

Mentorica: izr. prof. dr. Alenka Švab

Družina v času študija

Diplomsko delo

Ljubljana, 2011

*Želim se zahvaliti mojim staršem in partnerju Samu
za vso podporo in spodbudne besede, ki jih prejeman vsakodnevno
in v njih najdem motivacijo za nove cilje ter korake na življenjski poti.*

Družina v času študija

Družina v času študija oziroma tako imenovana študentska družina se pojavlja tudi v našem prostoru in času, ne samo na filmskih platnih, kar pa družba rada pozablja. Gre za izredno resno situacijo, katere pa država ne obravnava kot pereč problem med študenti. Študentske družine se vsakodnevno soočajo z ogromno problemi; če naštejemo samo nekaj bistvenih, kot so: stanovanjska problematika, finančno stanje, študij in varstvo otroka. Glede na dejstvo, da imajo študentske družine svoj status popolnoma neurejen, so dejansko prepuščene same sebi in predvsem svoji iznajdljivosti. V primerjavi z drugimi oblikami družine, ki jim je država status že definirala, pa so študentske družine na razpotju dveh statusov – statusa študenta in statusa družine, kar upravičeno povzroči zmedo že pri osnovnih življenjskih dobrinah, zakonih, pravilnikih in pravicah s strani državne zakonodaje. Poleg vsega naštetega pa so tudi socialno ranljivejše, saj so vsakodnevno na preizkušnji. Ob vsem trudu in prizadevanju za dobrobit njihovega otroka pa je to včasih težko doseči.

KLJUČNE BESEDE: študentske družine, status, zakonodaja, vsakodnevni problemi, študij.

Family in the time of studies

A family in the time of studies, or the so-called student family, also appears in this time and place and not only on screen, which is often something that our society forgets. This is an extremely serious situation, which is not being treated by our government as a serious problem that appears among students. Student families are faced with a lot of problems on daily basis, the most frequent ones being housing, finances, studies and child care. Given the fact that student families have a completely unregulated status, they are left to themselves and especially their own ingenuity. Compared with other types of family, to whom the government has already defined the status, student families are at the crossroads of two statuses, one being that of a student and the other that of a family, which is justifiable the cause of confusion when it comes to the basic life values, laws, rules and rights made by the law. In addition to this, student families are also socially more vulnerable as they are daily put to the test and despite making a lot of effort to achieve the child's well-being, it is very difficult to reach it.

KEY WORDS: student families, status, legislation, everyday problems, studies.

KAZALO

1	UVOD	7
2	OPREDELITEV POJMOV	9
2.1	DRUŽINA	9
2.2	ŠTUDENTSKE DRUŽINE	13
3	ZAKONI, PRAVILNIKI IN PRAVICE ŠTUDENTOV STARŠEV	15
3.1	DENARNI PREJEMKI	15
3.2	PRAVICE GLEDE NA STATUS ŠTUDENTA	21
3.3	DRUGE UGODNOSTI	23
3.4	KLUB ŠTUDENTSKIH DRUŽIN	24
4	EMPIRIČNI DEL	25
4.1	METODOLOGIJA	25
4.2	ANALIZA PODATKOV	27
4.3	ANALIZA EMPIRIČNEGA DELA	27
4.3.1	Socio-demografske značilnosti	27
4.3.2	Finančno stanje študentskih družin – viri dohodkov	33
4.3.3	Stanovanjski status	36
4.3.4	Reševanje stanovanjskega problema	40
4.3.5	Predlogi za reševanje situacije študentskih družin	44
5	DISKUSIJA	49
6	SKLEP	51
7	LITERATURA	55

KAZALO GRAFOV

Graf 4. 1:	Spol respondentov	28
Graf 4. 2:	Starost respondentov	28
Graf 4. 3:	Število otrok, ki jih imajo respondenti	29
Graf 4. 4:	Starost otrok študentskih družin	30
Graf 4. 5:	S kom živijo v gospodinjstvu	30
Graf 4. 6:	Tipologija družine	31
Graf 4. 7:	Status respondenta	32
Graf 4. 8:	Status partnerja respondenta	32
Graf 4. 9:	Viri dohodka respondenta	34
Graf 4. 10:	Viri dohodka partnerja respondenta	35
Graf 4. 11:	Trenutno bivališče	36
Graf 4. 12:	Čas uporabe trenutnega bivališča	37

Graf 4. 13: Primernost bivališča.....	39
Graf 4. 14: Vzroki za delno primernost bivališča.....	40
Graf 4. 15: Rešeno stanovanjsko vprašanje.....	41
Graf 4. 16: Reševanje stanovanjskega vprašanja po končanem študiju	42
Graf 4. 17: Čas, predviden za rešitev stanovanjske problematike.....	42
Graf 4. 18: Kako varčujejo	43
Graf 4. 19: Bivanje po koncu študija.....	44
Graf 4. 20: Država in reševanje stanovanjske problematike	45
Graf 4. 21: Država in izboljšanje bivanjskih razmer v študentskih domovih.....	46

1 UVOD

V preteklih mesecih smo lahko preko različnih medijev spremljali predvidene reforme na področju študentskega dela, ki bi otežile življenje večine študentov. Glede na dejstvo, da je v okviru Univerze v Ljubljani kar nekaj študentskih družin, sem se odločila, da se poglobim v njihovo problematiko. Ne glede na to, kakšen je bil razlog, da so se odločili, da imajo otroke v času študija, pomembno je, kako se soočajo z vsakdanjimi problemi in, seveda, kako uskladijo svoje študijske obveznosti z obveznostmi, ki jih prinese starševstvo. Morebiti jih družba obsoja, da so neodgovorni, vendar sem mnenja, da ima skoraj vsak posameznik željo postati starš ne glede na to, ali se to dogodi v času študija ali pa šele kasneje. Vsi imamo podobne želje za svojo prihodnost, različne pa so poti, po katerih hodimo, da dosežemo svoje želje in cilje, ob tem pa ne smemo nikogar obsojati, ker se je odločil ubrati malo drugačno pot.

V svoji diplomski nalogi se bom posvetila raziskovanju položaja in problematike študentskih družin na območju Univerze v Ljubljani, čeprav se s podobnimi problemi soočajo tudi na območjih drugih univerz po Sloveniji. Zanima me predvsem socialni položaj študentskih družin, njihovo finančno stanje, organizirano varstvo njihovih otrok, usklajevanje študijskih obveznosti s starševskimi, hkrati pa me bodo zanimale tudi njihove želje za prihodnost. Glede na to, da je leta 2001 potekala študija z naslovom Socialni položaj študentskih družin v Ljubljani, kar je nekako skoraj enaka tema kot pri moji nalogi, me bo seveda zanimalo, ali so do danes, leta 2011, se pravi v obdobju desetih let, nastale kakršne koli spremembe, tako na področju zakonodaje kot pri študentih samih. V kolikor je do sprememb prišlo, me bo zanimalo, katere so le-te.

Glavni namen moje diplomske naloge je bil predvsem spoznati in predstaviti vsakdanjo problematiko, s katero se soočajo študentske družine, hkrati pa s pomočjo anketnega vprašalnika pridobiti čim več podatkov o njihovi situaciji ter jih primerjati s podatki, pridobljenimi v študiji iz leta 2001. Ravno zaradi te primerjave pa bom lahko ugotovila, ali je prišlo do sprememb na področju študentskih družin, pa naj bo to s strani državne zakonodaje ali pa Študentske organizacije Univerze v Ljubljani. Vsekakor pa upam, da je nastala vsaj kakšna sprememba v dobro študentskih družin.

Zaradi narave pridobivanja podatkov sem nalogo razdelila na dva dela. V teoretičnem delu bom predstavila študentske družine kot družine z več različnimi definicijami, Klub študentskih družin, ki deluje na območju Univerze v Ljubljani ter zakonodajo in pravice s strani države Slovenije, ki zadevajo študentske družine. Za pridobivanje podatkov v empiričnem delu naloge sem uporabila anketni vprašalnik, s pomočjo katerega sem pridobila rezultate, ki so mi podali okvirni položaj študentskih družin. Rezultate pa bom tudi primerjala z rezultati že omenjene študije iz leta 2001.

Že na začetku pa sem si zastavila tri raziskovalna vprašanja, na katera bom odgovorila šele potem, ko bom spoznala in raziskala področja s teoretičnega dela naloge, ob sami analizi rezultatov iz empiričnega dela.

1. Ali se je položaj študentskih družin po študiji, izvedeni leta 2001, izboljšal (v kolikor se je, na katerih področjih)?
2. Kako dandanes država Slovenija obravnava študentske družine s področji zakonodaje in pravic?
3. Kako se študentske družine soočajo z vsakodnevnimi problemi, kot so varstvo njihovih otrok, finančno stanje ter stanovanjska problematika?

2 OPREDELITEV POJMOV

2.1 DRUŽINA

Pojmovanje družine in določitev univerzalne definicije je izjemno težka naloga, saj nam raznolikost družinskega življenja in celotna sestava družine z družinskimi člani ne omogočata, da bi imeli samo eno tako imenovano idealno definicijo pojma družine, ki bi vsebovala vse mogoče opise in lastnosti družin, katere obstajajo po vsem svetu. Večinoma lahko razlikujemo družine po njihovi tipologiji, vendar so le-te različne med posameznimi avtorji. Kljub znanju in vedenju strokovnjakov obstaja težava vključevanja teoretičnega znanja v realnost, saj velikokrat nastanejo težave ravno na tem področju, ko v teoriji neka stvar funkcionira, v realnem življenju pa ne. Zaradi raznolikosti kultur po svetu je lahko nekaj za eno kulturo popolnoma moralno sprejemljivo, za drugo kulturo pa popolnoma nesprejemljivo, in to velja tudi za pojem družine. Kulture so si različne in ne sprejemajo družine na identičen način, kot tudi niso vloge članov v družini povsod enake, zato strokovnjaki na področju preučevanja družin stremijo k iskanju približka idealne definicije družine, v kateri bi lahko vsaka kultura našla opis, ki bi veljal tudi zanjo.

Obstaja kar nekaj definicij, s katerimi se ukvarjajo strokovnjaki, kljub vsemu pa je njihova naloga oblikovati idealno definicijo, ki naj bi bila *razlikovalna* (zajema bistvene dimenzije družin – gospodinjstvo, partnerstvo), *inkluzivna* (nediskriminatorna – zajema naj vse oblike in načine družinskega življenja, npr. družine istospolnih partnerjev) ter *operativna* (učinkovita in uporabna na vseh področjih). Razvidno je, da je ravno zaradi iskanja idealne definicije, ki bi zajemala vse to, nastal problem, zato so določene organizacije in strokovnjaki poskusili vsaj malo približati svoje definicije k idealni definiciji.

Za uporabo popisne statistike je Ekonomska komisija Združenih narodov za Evropo (UNECE) podala svojo definicijo družine: »Družino definiramo v ožjem smislu kot jedrno družino, to sta dve osebi ali več oseb, ki živijo v skupnem gospodinjstvu in so med seboj povezane z zakonsko zvezo, kohabitacijo ali starševskim razmerjem« (Keilman 2003, 11).

Takšno definicijo imenujemo tudi popisna definicija družine, saj jo uporabljamo predvsem za namene statističnega popisa, sem pa uvrščamo tudi pare brez otrok, pare z enim ali več otroki ter enostarševske družine z enim ali več otroki. Kot nam je znano, pa tu že nastane problem v vsaki državi, tudi v Sloveniji, saj države nimajo enakega družinskega zakonika, hkrati pa je ta omenjena definicija veljavna le na področju Evrope. Seveda se zaradi tega porodi vprašanje, ali lahko to definicijo apliciramo tudi na preostali svet.

Dejstvo, da ravno družboslovne vede, natančneje sociologe, najbolj zanima pojem družine, so le-ti podali svojo definicijo, ki kot bistven element družine opredeljuje starševsko razmerje kot socialno razmerje. Definicija pa se glasi takole: »Družino definiramo kot skupino oseb, ki živi v skupnem gospodinjstvu in jo sestavljata vsaj en otrok in vsaj ena odrasla oseba ter je med seboj povezana z zakonsko zvezo ali s kohabitacijo in starševskim razmerjem« (Nowothy in drugi 2004, 28). Tudi tukaj vidimo problem, saj je kljub splošni sociološki definiciji še vedno ogromno sociologov, ki hočejo uveljaviti svoje poglede in definicije pojma družine. Kot pri prejšnji definiciji pa se vse skupaj zaplete pri sami kulturi, ki je prisotna v neki družbi, in ravno tu so glavni razlogi za razhajanja mnenj strokovnjakov pri raziskovanju idealne definicije.

Strokovnjaki pri Organizaciji združenih narodov (OZN) so želeli dodati svojo definicijo, ki bi bila kar se da sprejemljiva in čim manj diskriminatorna. Njihova definicija se glasi takole: »Družino predstavlja vsaj en (odrasel) človek ali skupina ljudi, ki skrbi za otroka/e in je kot taka (torej kot družina) prepoznana v zakonodajah ali običajih držav članic« (Family: Forms and Functions, 1992). V tej definiciji bi se morebiti lahko prepoznale družine iz vseh kultur sveta, pa vendar naj ponovno omenim problem, ki nastane pri zakonodaji posameznih držav članic. Na podlagi te definicije je OZN podala tudi svojo tipologijo družine. Glede na tipologijo ločimo med:

1. jedrnimi družinami (biološke in socialne jedrne družine staršev in otrok, enostarševske družine in adoptivne družine),
2. razširjenimi družinami (tri- ali večgeneracijske družine, poligamne razširjene družine in plemensko razširjene družine) in
3. reorganiziranimi družinami (dopolnjene ali vzpostavljene družine, življenje v skupnostih in reorganizirane družine istospolnih partnerjev (Cseh-Szombathy 1992, 5).

V Sloveniji se tipologija ne bi mogla prenesti iz teorije v prakso, saj se zaplete že pri zakonodajnem vidiku zveze istospolnih partnerjev, kar posledično ponovno onemogoči definiranje družine.

V obdobju zadnjih desetih let sociološkega raziskovanja definicije pojma družine pa mnogokrat zasledimo Brownovo (1992, 210–212) tipologijo družine. Le-ta razvršča družine na:

1. jedrne družine (družina dveh staršev in otrok),
2. klasične razširjene družine (vertikalno in horizontalno razširjene družine ter družine, sestavljene iz več jedrnih družin, ki jih povezuje sorodstveno razmerje in strnjena lokacija bivanja),
3. modificirane razširjene družine (družine, ki so geografsko ločene, vendar vzdržujejo redne sorodstvene stike in si nudijo vzajemno oporo),
4. enostarševske družine in
5. reorganizirane družine (ponovno vzpostavljene družine oziroma družine, v katerih je vsaj eden od staršev socialni, ne pa tudi biološki starš).

Avtorica članka, ki zajema vse zgoraj omenjene definicije, T. Renner pa meni, da bi bilo smiselno razlikovati med dvema vrstama družine:

1. jedrno družino (dvostarševska družina, enostarševska družina in reorganizirana družina) ter
2. razširjeno družino (klasična razširjena družina in razpršena razširjena družina – po Brownovo modificirana razširjena družina) (Renner 2006).

Pri mladih v Sloveniji opazimo prisotnost tako imenovane LAT-faze (ang. living apart together, živeti skupaj in hkrati narazen). Po definiciji je LAT-faza vmesna faza med družinsko odvisnostjo in od izvorne družine docela neodvisnim življenjem. Značilna je ekonomska odvisnost ali polodvisnost od staršev ob hkratni socialni neodvisnosti.

Razlogi za podaljšano sobivanje s starši so različni, omenim naj samo nekatere bolj izpostavljene, kot so nezaposlenost mladih, stanovanjska problematika, podaljšan študij, lagodnost bivanja pri starših ter materialna in emocionalna varnost. A kljub vsem pozitivnim in negativnim stvarim pri sobivanju s starši nekako uvidimo, da je to morebiti še najboljša rešitev tako za starše kot mlade.

Dejstvo, da je pred leti pomenilo sobivanje dveh generacij neizbežno katastrofo, opremljeno z vsakodnevnimi konflikti, pa danes temu ni tako. Pojavil se je namreč pojem generacijski mir, ki, kot že ime samo nakazuje, pomeni nekakšen premik iz obdobja generacijskih konfliktov, ki so bili precej prisotni v šestdesetih in sedemdesetih letih, v obdobje miru. Prepad med generacijo staršev in študentov je manjši, saj so si tudi mišljenja o istih zadevah mnogo bolj podobna, kot so si bila kdaj koli prej. In ravno to je najverjetneje razlog za uspešno sobivanje staršev in mladih. Starši so namreč veliko bolj razumevajoči in bolj spoštujejo želje in cilje svojih otrok, hkrati pa jim dopuščajo spoznavanje neodvisnosti, v kolikor pa le ti naletijo na težave, jim starši stojijo ob strani. Lahko rečemo, da mladim družina pomeni neko zavetje pred zunanjim okoljem, ki pa za mlade ni vedno ugodno, kar lahko vidimo pri problemih, s katerimi se soočajo študentske družine, ki v večini primerov potrebujejo še večjo podporo družine kot mladi brez otrok. Študentske družine do neke mere ne upoštevajo LAT-faze, pa vendar je prisotna, prav tako pa je v veliki meri prisoten tako imenovan generacijski mir, ki omogoča malce lažje življenje in soočanje z vsakodnevnimi težavami, saj naj bi bila družina tista, ki ti daje občutek varnosti (Rener 1996).

2.2 ŠTUDENTSKE DRUŽINE

V nalogi me najbolj zanimajo študentske družine na področju Univerze v Ljubljani, saj menim, da spadajo v izredno ranljivo in neprivilegirano skupino, ki ima zelo otežen socialni položaj. Glede na to, da sem raziskovala, kako se soočajo z vsakodnevnimi problemi, sem se osredotočila na to, da sem za raziskovalni vzorec poiskala študente starše, pri katerih ima vsaj eden od staršev status rednega študenta. V prejšnjem poglavju sem že omenila določeno tipologijo, ki se pojavlja pri obravnavanju družine, v mojem vzorcu pa sem zasledila predvsem tri tipe družin, in sicer enostarševsko družino, dvostarševsko družino v zakonski zvezi in dvostarševsko družino v zunajzakonski zvezi. Glede na to tipologijo pa so bile kasneje skozi anketni vprašalnik vidne razlike pri odgovorih.

Študentje starši imajo nekakšen dvojni status – študentskega in družinskega, pa vendar sta oba statusa, gledano s strani zakonodaje, polna pomanjkljivosti, ki otežujejo življenje študentskim družinam. Če samo pogledamo status študenta, vidimo, da materi v primeru rojstva otroka med študijskim letom pripada eno dodatno študijsko leto. Vse preostale pravice in dolžnosti pa mora študent starš opraviti enako kot študentje brez otrok. Že res, da je odločitev za otroka stvar posameznika oziroma para, pa vendar bi morali dejstvo, da so v našem prostoru prisotne študentske družine, malo bolj upoštevati, saj so to študentje, ki imajo poleg študijskih skrbi tudi druge, kot je na primer zagotoviti normalno življenje svojim otrokom. V kolikor pa se poglobimo v družinski status, ponovno vidimo težave. V veliki večini študentske družine bivajo izven svojega domačega kraja, se pravi v kraju študija, kjer imajo kot »nedomačini« manj pravic pri reševanju samega stanovanjskega problema. Tako so prisiljeni poiskati stanovanje pri zasebnikih ali pa bivajo, v kolikor so izbrani, v študentskem domu, ki je namenjen študentskim družinam. Vendar možnost bivanja v le-teh izgubijo takoj po zaključku šolanja in takrat so mnogokrat prisiljeni oditi v domač kraj, kjer je možnost zaposlitve manjša kot na primer v Ljubljani. Zdi se, da se, kar se tiče stanovanjske problematike, vrtijo v nekakšnem začaranem krogu.

Morda se zazdi, da študentske družine ne poznajo že prej omenjene LAT-faze, pa vendar se ob raziskovanju razkrije, da je prisotna tudi pri njih. Dejstvo, da se njihova samostojnost in osamosvojitve ter skrb za otroke dogodijo prej kot pa se to zgodi pri študentih brez otrok, kjer starševska vloga nastopi kasneje, ne spremeni pomembne informacije, da ob vsem tem potrebujejo pomoč svojih staršev. Mnogokrat se ta pomoč pokaže pri varstvu vnukov, pri

stanovanjski ali finančni problematiki. V kolikor pa so študentske družine v času študija oddaljene od svojih staršev, ker bivajo v kraju študija, pa je predvsem vidna finančna pomoč, seveda v primerih, ko so starši finančno sposobni pomagati svojim otrokom študentom. Stanovanjska problematika pa se navadno rešuje po koncu študija, ko si študentska družina ustvari dom pri svojih starših, saj kljub želji, da bi bili popolnoma osamosvojeni, mnogokrat to ni finančno izvedljivo. Kot vidimo, LAT-faza ni izključena niti pri študentskih družinah, le malo je spremenjena njena definicija in pa časovno zaporedje dogodkov, vendar pa bistvena značilnost, podaljšana odvisnost od staršev, še vedno obstaja in je morebiti še večjega pomena kot pri študentih brez otrok.

V Sloveniji smo lahko vsakodnevno priča novemu valu nezaposlenih in s tem se soočajo tudi študentje. Vse manj je študentskega dela, ki pa je ključno pri pridobivanju financ, ki omogočajo preživljanje študentske družine. Po končanem študiju se študentska družina znajde v nezavidljivem položaju, saj izgubi status študenta in s tem nekaj ugodnosti, predvsem sta tu pomembni dve ugodnosti – bivanje v študentskem domu in status študenta, ki omogoča delo preko študentske napotnice. Študentske družine se ponovno, kot že na začetku študija, soočajo s stanovanjsko problematiko in finančnimi skrbmi. Ker v veliki večini primerov v času študija ne morejo privarčevati denarja za lastno stanovanje, niti jim banke ne omogočijo stanovanjskega kredita, so soočeni z dejstvom, da izberejo možnost vračanja v domač kraj in si tam ustvarijo dom pri svojih starših ali pa poiščejo stanovanje pri zasebnikih, ki pa je tudi velik finančni zalogaj, še posebej če nimaš zaposlitve. Iz katerega koli zornega kota pogledamo, vidimo nemogoč položaj, v katerem se je znašla mlada študentska družina. V občini Ljubljana in tudi drugih občinah obstajajo neprofitna stanovanja, vendar mora imeti družina stalno prebivališče v občini, v kateri zaprosi zanj. To pa je velikokrat problem, saj imajo študentske družine stalno prebivališče v drugem kraju kot pa poteka njihov študij, v našem primeru je to Ljubljana. In ravno tu se zaplete pri reševanju stanovanjske problematike, hkrati pa tudi pri samem varstvu otrok, saj imajo otroci s stalnim prebivališčem v Ljubljani prednost pri pridobivanju pravice do koriščenja vrtca pred otroki, ki nimajo stalnega prebivališča v Ljubljani. Vrtimo se v začaranem krogu in ravno tu se kažejo pomanjkljivosti v zakonodaji, povezani s študentskimi družinami, saj je njihov status izredno negotov, neurejen in pomanjkljiv.

3 ZAKONI, PRAVILNIKI IN PRAVICE ŠTUDENTOV STARŠEV

Pravice študentskih družin so zapisane v različnih zakonih, statutih in pravilnikih, ki jih lahko študentska družina prebere in nato zaprosi za različne pomoči, predvsem na finančnem področju. Kot nekaj primerov zakonov naj omenim Zakon o visokem šolstvu in Statut Univerze v Ljubljani, kjer je predvsem opisan status študenta starša in njegove pravice na področju izobraževanja, Zakon o štipendiranju se nanaša na državne štipendije, Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih na oblike denarnih pomoči s strani države ter Zakon o socialnem varstvu na denarno socialno pomoč.

3.1 DENARNI PREJEMKI

- **Pomoč ob rojstvu otroka**

Študentska družina lahko zaprosi za tako imenovano pomoč ob rojstvu otroka v centru za socialno delo. Pomoč je enkratni denarni prejemek, namenjen nakupu opreme za novorojenčka. Namesto denarja je mogoče v enaki vrednosti izbrati opremo za novorojenčka v obliki zavitka. Izbirati je mogoče med tremi različnimi zavitki (A, B in E). E-zavitek je mogoče naročiti prek spletne trgovine, kjer si ga lahko poljubno sestavite iz izdelkov, ki so vsebovani v zavitkih A in B ter nekaterih dodatnih izdelkov. Pravico do prejemka ima vsak otrok, katerega mati ali oče imata stalno prebivališče v Republiki Sloveniji. Pravico lahko uveljavljata mati ali oče pri centru za socialno delo, ki je krajevno pristojen po materinem stalnem prebivališču. Če mati nima stalnega prebivališča v Republiki Sloveniji, uveljavlja pravico oče pri centru za socialno delo, ki je pristojen po očetovem stalnem prebivališču.

Pravico uveljavlja eden od staršev 60 dni pred predvidenim datumom poroda oziroma najkasneje 60 dni po rojstvu otroka. Po tem roku pravice ni več mogoče uveljaviti. Pomoč ob rojstvu otroka od 1. julija 2010 znaša 279,42 evrov. Znesek se usklajuje dvakrat letno z indeksom rasti cen življenjskih potrebščin (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve 2011a).

- **Dodatek za nego otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo**

Dodatek za nego otroka je pravica, ki jo lahko uveljavlja eden od staršev za otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo. Do dodatka je upravičen dokler trajajo razlogi oziroma do

otrokovega 18. leta starosti. Dodatek za nego otroka je mesečni prejemek, ki od 1. julija 2010 znaša 100,57 evrov, za otroke s težko motnjo v duševnem razvoju in težko gibalno oviranega otroka pa 201,21 evrov (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve 2011b).

- **Otroški dodatek**

Otroški dodatek je dopolnilni prejemek za preživljanje, vzgojo in izobraževanje otroka, kadar dohodek na družinskega člana ne presega 99 % povprečne plače v Republiki Sloveniji v preteklem koledarskem letu oziroma v predpreteklem koledarskem letu, če se otroški dodatek uveljavlja v mesecu januarju, februarju ali marcu. Pravico do otroškega dodatka ima eden od staršev oziroma druga oseba za otroka s prijavljenim prebivališčem v Republiki Sloveniji, otrok, starejši od 18 let, ki je brez staršev ali ne živi s starši v skupnem gospodinjstvu, če tako na podlagi okoliščin odloči center za socialno delo, in sicer, če ima prijavljeno prebivališče v Republiki Sloveniji in izpolnjuje druge pogoje, določene z zakonom. Pravica do otroškega dodatka se prizna za dobo enega leta, in sicer s prvim dnem naslednjega meseca po vložitvi vloge.

Višina otroškega dodatka se določi glede na uvrstitev družine v posamezni dohodkovni razred. Pri tem se upošteva povprečni mesečni dohodek na družinskega člana v preteklem koledarskem letu oziroma v predpreteklem koledarskem letu, če se otroški dodatek uveljavlja v mesecu januarju, februarju ali marcu.

Povprečni mesečni dohodek na družinskega člana se izračuna tako, da se skupni dohodek družine deli s številom mesecev, na katere se dohodek nanaša, in s številom družinskih članov. Glede na število otrok se skupna višina otroškega dodatka določi za vse otroke, ki so upravičeni do otroškega dodatka, tako da se seštejejo posamezni zneski otroških dodatkov za vsakega otroka. Zneski otroškega dodatka se usklajujejo dvakrat letno z indeksom rasti cen življenjskih potrebščin.

Izjemna višina otroškega dodatka:

- posamezni znesek otroškega dodatka se lahko poveča za 10 %, če živi otrok v enostarševski družini; enostarševska družina je skupnost enega od staršev z otroki, kadar roditeljsko pravico izvršuje sam,
- posamezni znesek otroškega dodatka se lahko poveča za 20 %, če predšolski otrok ni vključen v predšolsko vzgojo v skladu s predpisi, ki urejajo vrtce.

Za čas, ko mati ali oče ali druga oseba za istega otroka prejema nadomestilo za nego in varstvo otroka, koristi preneseni dopust ali prejema starševski dodatek, nima pravice do izjemne višine otroškega dodatka.

Pravico se uveljavlja pri centru za socialno delo, ki je krajevno pristojen glede na otrokovo stalno prebivališče. Skupni dohodek družine je vsota vseh bruto dohodkov vseh družinskih članov za isto koledarsko leto.

V skupni dohodek družine se štejejo:

- vsi dohodki, ki so vir dohodnine (plače, pokojnine, avtorski honorarji, prejemki učencev in študentov za delo preko študentskega servisa ...),
- transferni dohodki (denarne dajatve po zakonu o socialnem varstvu, plačani prispevki za rejnice, nadomestila za brezposelnost, denarna pomoč za brezposelnost, štipendije, starševski dodatek s prispevki, delno plačilo za izgubljeni dohodek s prispevki, plačani prispevki za samostojne ustvarjalce na področju kulture, plačani prispevki za vrhunske športnike in šahiste, nadomestila preživnin, denarne dajatve vojnim invalidom, veteranom in žrtvam vojnega nasilja in drugi transferni dohodki),
- drugi dohodki (nagrade vajencev, preživnine v višini pravnega izvršilnega naslova, dediščine in darila, dohodki od iger na srečo, rente od zavarovanj, odškodnine pri nezgodnem zavarovanju in drugi dohodki ali prejemki).

V skupni dohodek družine ne štejejo:

- pomoč ob rojstvu otroka,
- otroški dodatek,
- dodatek za nego otroka,
- dodatek za veliko družino,
- dodatek za pomoč in postrežbo ter varstveni dodatek,
- dohodki, ki jih prejema oseba za oskrbo otroka v rejniški družini (materialni stroški za rejenko oziroma rejenca),
- dohodki od občasnega dela invalidov, ki so vključeni v institucionalno varstvo in jih pridobivajo zunaj oblik redne zaposlitve,
- solidarnostna pomoč,
- plačilo za delo rejniku,
- dediščina po pokojnem zakoncu (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve 2011c).

- **Starševski dodatek**

Starševski dodatek je denarna pomoč staršem, kadar po rojstvu otroka niso upravičeni do starševskega nadomestila po Zakonu o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (zaposleni starši imajo porodniški dopust in prejemajo porodniško nadomestilo plače, nezaposleni, torej tudi študenti, pa so upravičeni do starševskega dodatka).

Mati ima pravico do starševskega dodatka 77 dni od rojstva otroka:

- če imata mati in otrok stalno prebivališče v Republiki Sloveniji in če sta mati in otrok državljana Republike Slovenije.

Oče ima v obdobju 77 dni od rojstva otroka pravico pod enakimi pogoji kot mati, če mati:

- zapusti otroka,
- trajno ali začasno ni sposobna za samostojno življenje in delo (na podlagi mnenja pristojnega zdravnika),
- umre.

V tem primeru se pravica skrajša za toliko dni, kolikor je otrok star, ko oče pridobi pravico do starševskega dodatka.

Po 77. dnevu od rojstva otroka pa ima pravico do starševskega dodatka smiselno pod enakimi pogoji eden od staršev, o čemer se starša pisno dogovorita že pred uveljavljanjem pravice do starševskega dodatka.

Pravica v polnem obsegu traja 365 dni od rojstva otroka, če se pravico uveljavlja v zgoraj navedenih rokih (30 dni pred predvidenim datumom poroda oziroma najkasneje 30 dni po rojstvu otroka). Če se pravico uveljavlja kasneje kot v navedenih rokih, se pravica prizna od prvega dne naslednjega meseca, ko je vloga vložena, in traja dokler otrok ne dopolni 365 dni starosti.

Oče ali druga oseba ima pravico do starševskega dodatka v trajanju, kot ga ima mati, zmanjšanem za toliko dni, kolikor je mati to pravico že izrabila.

Starševski dodatek znaša od 1. julija 2010 dalje 195,56 evrov. Znesek se usklajuje dvakrat letno z indeksom rasti cen življenjskih stroškov. Pravico uveljavlja mati, pod zgoraj navedenimi pogoji pa tudi oče oziroma druga oseba, pri centru za socialno delo, ki je krajevno pristojen glede na materino stalno prebivališče. Pravico do starševskega dodatka lahko

uveljavlja eden od staršev otroka sam, lahko pa za istega otroka po 78. dnevu starosti otroka tudi oba starša, če o tem skleneta pisni dogovor, v katerem tudi natančno določita obdobje koriščenja. Dogovor skupaj z vlogo za uveljavitev pravice do starševskega dodatka predložita centru za socialno delo (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve 2011č).

- **Preživnine**

Dolžnost preživljanja določa Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR). Starši so namreč dolžni preživljati svoje otroke do polnoletnosti, tako da v skladu s svojimi sposobnostmi in zmožnostmi zagotovijo življenjske razmere, potrebne za otrokov razvoj. Če se otrok redno šola, pa tudi če se redno šola vpisan na izredni študij, so ga starši dolžni preživljati tudi po polnoletnosti, vendar največ do dopolnjenega 26. leta starosti (123. člen ZZZDR).

Vendar pa so starši otroka, ki sklene zakonsko zvezo ali pa živi v zunajzakonski skupnosti, dolžni preživljati le, če ga ne more preživljati zakonec ali zunajzakonski partner.

O dolžnosti preživljanja otrok in višini preživnine od 1. maja 2004 odločajo sodišča, bodisi na podlagi tožbe ali sporazuma o preživnini. Če se starša sporazumeta o preživnini, lahko predlagata, da sodišče v nepravdnem postopku izda o tem sklep. Če sodišče ugotovi, da sporazum ni v skladu s koristjo otrok, predlog zavrne.

Pri odmeri preživnine za otroka mora sodišče upoštevati otrokovo korist, tako da je preživnina primerna za zagotavljanje uspešnega telesnega in duševnega razvoja otroka. Zajemati mora stroške življenjskih potreb otroka, zlasti stroške bivanja, hrane, oblačil, obutve, varstva, izobraževanja, vzgoje, oddiha, razvedrila in drugih posebnih potreb otroka. Hkrati pa mora sodišče upoštevati tudi pridobitne ter materialne zmožnosti zavezanca (starša).

Polnoleten otrok, ki se redno šola (npr. študent), lahko sklene sporazum o preživnini s svojimi starši pri notarju ter s pomočjo sporazuma zaprosi za družinske prejemke in denarno socialno pomoč.

Z izvršilnim naslovom določena preživnina se uskladi enkrat letno z indeksom rasti cen življenjskih potrebščin v Republiki Sloveniji. Uskladitev se opravi v mesecu marcu, pri čemer se upošteva kumulativna rast cen življenjskih potrebščin od meseca, od katerega je bila preživnina nazadnje določena oziroma usklajena. Količnik uskladitve preživnin objavi

minister, pristojen za družino, v Uradnem listu Republike Slovenije (Študentska svetovalnica ŠOU 2011; Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve 2011d).

- **Državna štipendija**

Vlogo za državno štipendijo lahko oddajo študenti starši, vendar pa morajo izpolnjevati določene pogoje, saj se za dodelitev državne štipendije ocenjujejo okoliščine in družbeni položaj prosilca. Zakon upošteva kot opravičljiv razlog tudi starševstvo študenta, v kolikor je le-ta v šolskem letu postal starš in zaradi tega ni uspešno opravil obveznosti za letnik študija. V kolikor študent v naslednjem letu vpiše status ponavljavca ima ponovno pravico do državne štipendije. Omenjeno pravico pa mora študent uveljavljati izključno v naslednjem študijskem letu in ne kasneje, kot tudi ne v absolventskem stažu. V kolikor pride do kakršnih koli sprememb pri prosilcu štipendije, je le-ta dolžan obvestiti pristojni center za socialno delo, ki vodi njegov primer in tudi sam postopek. V kolikor je prosilec za državno štipendijo študent starš, mu ni potrebno navajati dohodkov svojih staršev, temveč mora v vlogi navesti samo svoje, partnerjeve in otrokove dohodke. V zakonu pa je tudi omenjeno, da lahko za državno štipendijo zaprosi tisti študent starš, ki prejema tudi starševski dodatek. V kolikor pa študent neuspešno zaključi letnik in nima pravice do ponavljanja le-tega, pa mora štipendijo za neuspešen letnik vrniti (Zakon o štipendiranju 2007).

- **Denarna socialna pomoč**

Po Zakonu o socialnem varstvu se z denarno socialno pomočjo upravičencem zagotavljajo sredstva za zadovoljevanje minimalnih življenjskih potreb v višini, ki omogoča preživetje. Šteje se, da je preživetje omogočeno, če so upravičencu zagotovljeni dohodki, ki so po plačilu davkov in obveznih prispevkov za socialno varnost v višini minimalnega dohodka. Od 1. julija 2010 osnovni znesek minimalnega dohodka znaša 229,52 evrov. Do denarne socialne pomoči so upravičene osebe, ki nimajo dohodkov ali pa so ti pod zgornjo višino. Med takšne razloge spada tudi materinstvo v času rednega študija. Ker so študente do 26. leta starosti v času študija (ko imajo status študenta) dolžni skladno z zakonom preživljati starši, si mora študent najprej urediti preživnino s strani staršev, šele nato lahko zaprosi za denarno socialno pomoč. Višina denarne socialne pomoči za družino se določi kot razlika med seštevkom minimalnih dohodkov, ki po tem zakonu pripadajo posameznim družinskim članom, in seštevkom lastnih dohodkov, ki se ugotovijo, kot to določa zakon.

Če dohodkov sploh nimajo, prejmejo navedeni znesek v celoti, sicer pa v višini razlike med lastnimi dohodki in navedenimi zneski. Poleg tega cenusa je pri presoji upravičenosti pomembno zlasti, ali ima posameznik oziroma družina premoženje, s katerim bi se lahko preživljala, ali je uveljavljala vse druge pravice (socialna pomoč je namreč zadnja v sistemu vseh pravic, ko so že bile izčrpane vse druge možnosti za preživetje) in ali je oseba sama aktivna pri reševanju svojega problema. Slednje je pomembno zlasti za vse, ki lahko delajo in morajo biti zato prijavljeni na Zavodu RS za zaposlovanje, se vključevati v ponujene programe aktivne politike zaposlovanja ter biti tudi sami aktivni pri iskanju zaposlitve (Študentska svetovalnica ŠOU 2011; Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve 2011e).

- **Denarna pomoč posameznih občin**

Določene občine imajo ustanovljen sklad, kateri je namenjen nagradam za novorojenčke. Seveda pa je to odvisno od vsake posamezne občine in njenega statuta ter seveda finančnega stanja. Tako se tudi vrednosti te nagrade od občine do občine zelo razlikujejo. Študent starš lahko pridobi informacijo o omenjeni nagradi na sedežu občine, v kateri ima zavedeno stalno prebivališče.

3.2 PRAVICE GLEDE NA STATUS ŠTUDENTA

- **Zakon o visokem šolstvu in Statut Univerze v Ljubljani**

Zakon o visokem šolstvu obravnava v svojem 70. členu tudi status študentov, pri katerih materinstvo nastopi v času njihovega študija. V primeru materinstva med študijem študentki pripada za vsakega živorojenega otroka dodatno študijsko leto ter s tem tudi podaljšan študentski status. Lahko rečemo tudi, da ima študentka možnost, da lahko dvakrat ponavlja letnik oziroma podaljša svoj absolventski staž za eno dodatno leto več, kot je to omogočeno ostalim študentom. Prav tako pa sam statut Univerze v Ljubljani v svojem 240. členu, ki govori o mirovanju statusa, vsebuje izjemo, ki je lahko omogočena materi, ki zaprosi za tretji vpis v isti letnik študija, v kolikor ima dokazilo, da zaradi materinstva ali drugih tehtnih razlogov ni mogla izpolniti študijskih obveznosti (Zakon o visokem šolstvu 2006; Statut Univerze v Ljubljani 2011).

- **Bivanje v študentskem domu**

Na podlagi Pravilnika o subvencioniranju bivanja študentov imajo študentje z otroki nekaj ugodnosti pri sprejemu in bivanju v študentskem domu. Subvencija se dodeljuje tudi za partnerico ali partnerja študentke ali študenta z otrokom, prav tako se dodeljuje tudi za otroka študentke ali študenta. Naj navedem nekaj ugodnosti, ki so jih deležne študentske družine pri sprejemu v študentske domove:

- subvencija se dodeljuje tudi za partnerico ali partnerja študentke ali študenta z otrokom kot tudi za otroka študentke ali študenta,
- pri sami obravnavi prošnje za sprejem v študentski dom se ne upošteva materialni položaj staršev študenta ali študentke,
- pri sprejemu v študentski dom se študentu z otrokom, ki bo imel med študijem otroka pri sebi, k skupnemu številu točk prišteje še 100 točk,
- ne glede na rok za oddajo prošenj za sprejem v študentski dom, lahko za sprejem v študentski dom zaprosi študentska družina, če je bil otrok rojen po tem roku ali zaradi kakšnih drugih dejavnikov, ki vplivajo na socialni položaj družine in so se zgodili po tem roku,
- študentske družine so nastanjene v apartmajih, katerih število je omejeno; družinam sta zaenkrat namenjena 2 bloka v študentskem naselju v Rožni dolini (blok XI in XII),
- mati oziroma oče študent ima pravico do podaljšanja bivanja v študentskem domu zaradi starševstva, in sicer eno leto (ne glede na število otrok),
- študentska družina lahko zaprosi tudi za bivanje pri zasebniku s subvencijo. Za pridobitev pravice do subvencije je postopek enak kot postopek za pridobitev pravice do bivanja v študentskih domovih. Subvencija se dodeli za največ 10 mesecev v študijskem letu (od podpisa pogodbe do 31. julija). Zasebnika, pri katerem bo družina bivala, si mora le-ta poiskati sama.

Seveda pa prihaja do neljubih dogodkov ravno v praksi, saj je študentskih družin vedno več, število apartmajev oziroma sob v študentskih domovih pa ostaja enako. Vsekakor na ta način ne more biti zagotovljeno bivanje vsem študentom staršem, ki za to pravico zaprosijo, saj je čakalna vrsta izredno dolga tudi za študentske družine.

Ravno zato je v primeru, da se študentska družina znajde na čakalni listi, nujno potrebna iznajdljivost samih študentov, saj si morajo poiskati najbolj ugodno finančno rešitev za bivanje svoje družine, kar pa je v določenih primerih izredno težko. Še posebej, ko njihovi starši niso sposobni finančno pomagati s svojimi sredstvi pri nastali situaciji (Pravilnik o subvencioniranju študentov 2001; Študentska svetovalnica ŠOU 2011).

- **Subvencionirani boni za študentsko prehrano**

Vsaka študentska družina je upravičena do desetih (10) dodatnih subvencij za študentsko prehrano na mesec za vsakega otroka. Če ima družina 2 otroka, je torej upravičena do dvajsetih (20) dodatnih subvencij. V pisarni za študentsko prehrano na ŠOU pridobi študent starš ob predložitvi rojstnega lista svojega otroka pravico do dodatnih subvencioniranih bonov (Zakon o subvencioniranju študentske prehrane 2011, 8.čl.).

3.3 DRUGE UGODNOSTI

- **Vrtec**

Kot nam je vsem znano, potrebujejo otroci tudi varstvo za čas, ko so njihovi starši na predavanjih ali opravljajo študentsko delo. Pa vendar prihaja do težav že pri samem sprejemu otroka v vrtec, saj imajo študentske družine večinoma prijavljeno svoje stalno prebivališče v drugih občinah, se pravi nimajo prijavljenega stalnega prebivališča v občini Ljubljana. Zakon o vrtcih pa ima ravno tu pomanjkljivosti, ki se izredno navezujejo na študentske družine. Že pri samem sprejemu v vrtec imajo otroci, katerih starši imajo stalno prebivališče v občini Ljubljana, prednosti pred tistimi, ki tega nimajo. Tako se vsako leto dogaja, da otroci staršev študentov še pred novim študijskim letom ostanejo na repu čakalne liste za sprejem v vrtec ali pa na sprejem čakajo več mesecev. Izkazalo se je, da je to za študentske družine izredno pereč problem in v večini primerov se morajo študentje za varstvo svojega otroka znajti kar sami po svojih najboljših močeh. V večini primerov je to predvsem usklajevanje študijskih obveznosti in urnikov obeh staršev študentov (Zakon o vrtcih 2008).

3.4 KLUB ŠTUDENSKIH DRUŽIN

Klub Študentskih družin Slovenije deluje v okviru društev Študentske organizacije Slovenije. Člani kluba so študentje in študentke, ki imajo v času študija otroke in so v večini primerov redni študentje. Njihovo delovanje v klubu je osnovano predvsem na prostovoljstvu, sam klub pa deluje kot nepridobitno in nepolitično združenje članov. Ker društvo deluje na podlagi prostovoljstva, je vso njihovo delovanje odvisno od sponzorjev in donatorjev. S pridobljenimi finančnimi sredstvi klub omogoča svojim članom razne izlete, likovne delavnice, pustne in novoletne prireditve, sankanje in razne subvencionirane dejavnosti v okviru Študentske organizacije Slovenije. Glavna naloga kluba pa je seveda informiranje svojih članov oziroma bodočih članov o njihovih pravicah pri sami zakonodaji ter nudenje pomoči pri pridobivanju različnih državnih prejemkov, ki omogočajo lažje finančno stanje študentske družine. Klub deluje organizirano, zato skuša tudi v javnosti prikazati problematiko študentskih družin in stremi k izboljšanju le-te. Predvsem se ukvarjajo in trudijo opozoriti državo in njene institucije, da je položaj študentskih družin izredno neprimeren, tako s strani zakonodaje kot s strani samega delovanja zakonov in pravic v realnosti. In ravno to je velik problem, na katerega vseskozi opozarja klub tudi s pomočjo Študentske organizacije Slovenije.

Ravno problematika varstva otrok študentskih družin pa je leta 2008 privedla do ideje, da bi študentske družine imele svoj vrtec. Ta dolgoletna želja se je izpolnila 6. decembra 2010, ko je vrtec odprl svoja vrata in sprejel 11 otrok študentskih družin. Uradna otvoritev pa je potekala mesec dni kasneje, natančneje 24. januarja 2011. Klub je izjemno ponosen na vrtec, saj se vsi zavedajo, kako pomembno je organizirano varstvo otrok, še posebej v času predavanj, vaj in izpitov. Seveda pa klub tudi poudarja, da se jim dolgoletna želja ne bi uresničila, če jim pri tem ne bi pomagali Študentski domovi v Ljubljani in Mestna občina Ljubljana, ki sta s svojim finančnim vložkom omogočila to, kar je klub dolga leta čakal. Hkrati pa se zavedajo, da je otrok, ki potrebujejo takšen vrtec, še več, tako da se sedaj trudijo omogočiti vsem otrokom študentskih družin, da bi lahko bili sprejeti v omenjen vrtec (Klub Študentskih družin Slovenije).

4 EMPIRIČNI DEL

Empirični del diplomske naloge temelji na opravljeni raziskavi med študentskimi družinami, ki stanujejo v študentskem domu ali drugje. Namen raziskave je bil pridobiti informacije in podatke o situaciji, v kateri se vsakodnevno znajdejo mlade študentske družine, ter raziskati, kako se soočajo s finančnim stanjem, stanovanjsko problematiko in varstvom otrok. S samo raziskavo sem želela tudi preveriti moje raziskovalne hipoteze, hkrati pa me je zanimala primerjava pridobljenih podatkov iz moje raziskave in podatkov iz študije, narejene leta 2001, ki je obravnavala enako tematiko. Predvsem me je zanimalo, ali se je v tem obdobju desetih let situacija študentskih družin na področju Univerze v Ljubljani izboljšala ali je celo nazadovala. Najbolj me zanima, ali je tudi na področju zakonodaje prišlo do kakršnih bistvenih sprememb ali si država še vedno zatiska oči pred problematiko, ki zadeva študentske družine. Prav tako pa sem s pomočjo pridobljenih podatkov dobila vpogled v dejansko situacijo, v kateri se nahajajo študentske družine, in zbirala podatke, kako bi oni sami spremenili svojo situacijo na določenih področjih.

4.1 METODOLOGIJA

Za pridobitev podatkov v raziskavi sem uporabila anketni vprašalnik zaprtega tipa, ki je skoraj identičen vprašalniku, uporabljenem v študiji leta 2001, saj sem le tako lahko pridobila identične odgovore anketirancev, ki sem jih nato primerjala. S pridobljenimi odgovori sem dobila podatke o samih študentskih družinah, njihovem statusu, finančnem stanju, stanovanjski problematiki, varstvu otrok in predvsem o njihovih željah za izboljšanje situacije v prihodnosti. Odgovori so mi tudi omogočili vpogled v mnenje študentskih družin o tem, kako država rešuje njihovo problematiko.

Moja raziskava se navezuje na študijo iz leta 2001 z naslovom Socialni položaj študentskih družin v Ljubljani – analiza stanovanjske preskrbe študentskih družin v Ljubljani ter možnost ukrepov za izboljšave na primeru Ljubljane. Glede na to, da je od študije minilo kar 10 let, me je zanimalo, ali se je situacija študentskih družin izboljšala ali poslabšala. V študiji so se namreč poglobili v stanovanjsko problematiko študentskih družin, finančno problematiko, iskanje rešitev za izboljšanje socialnega položaja ter možnosti izboljšanja študentskih domov, namenjenih študentskim družinam.

Med branjem poročila sem zasledila tudi neurejen status študentskih družin. In ravno zaradi vsega prebranega se mi dozdeva, da je situacija v enakem položaju danes, kot je bila leta 2001. Študija poudarja velik delež pomoči staršev študentov, ki skušajo pomagati svojim otrokom, kolikor pač morejo, kljub vsemu pa so študentje predvsem prepuščeni svoji iznajdljivosti pri reševanju nastale situacije. Leta 2001 ni bilo zaslediti nekega sistemskega pristopa k reševanju stanovanjske problematike oziroma točno specifične situacije študentskih družin, saj se jih je obravnavalo le posredno v kontekstu študentske populacije in ne kot študentske družine, ki so malo drugačne od splošne študentske populacije in se soočajo z drugačnimi problemi kot povprečen študent (Švab 2001a). Omenjena študija je zato nekakšna izhodiščna točka moje naloge in ravno zaradi tega izredno bistvenega pomena, saj sem poskusila potegniti nekaj vzporednic glede tega, ali se je situacija izboljšala. V veliko pomoč mi je bil anketni vprašalnik, na katerega so odgovarjali respondenti. Tako sem lahko primerjala podatke pri določenih odgovorih na vprašanja, ki so bila zastavljena tako v raziskavi kot tudi v študiji, pri danih odgovorih pa se je nato prikazala razlika ali podobnost. Domnevam lahko, da se je razlika pokazala predvsem pri odgovorih, navezujočih na finančno stanje in stanovanjsko problematiko, kar pa je lahko posledica gospodarskih sprememb, ki so nastale v teh desetih letih. Naj še omenim, da je bilo v študiji ustreznih respondentov 61, v moji raziskavi pa malo manj.

Za potrebe raziskave sem obiskala domove v študentskem naselju v Rožni dolini, kjer prebivajo študentske družine, ter jih prosila, da izpolnijo anketni vprašalnik, poleg tega pa sem po forumih s tematiko, ki se nanaša na družino, iskala študentske družine, ki so bile primerne za anketiranje glede na kriterije, ki sem si jih zastavila, in tudi tako sem pridobila nekaj anketirancev. V raziskovalni vzorec sem vključila študentske družine, v katerih ima vsaj eden izmed partnerjev status rednega študenta, lahko so bili tudi člani Kluba študentskih družin v Ljubljani, njihovo bivališče pa je lahko bil študentski dom ali katera druga lokacija. Tako sem dobila primeren vzorec 44 respondentov, ki so ustrezali kriterijem, zastavljenim na samem začetku raziskave.

4.2 ANALIZA PODATKOV

Anketni vprašalniki, ki sem jih osebno dostavila študentskim družinam, so bili že v tiskani obliki, tiste, ki pa sem jih pridobila izpolnjene preko elektronske pošte, sem natisnila, tako sem imela vse izpolnjene anketne vprašalnike v tiskani obliki. Nato sem si pripravila tabelo, v katero sem vpisovala podatke vsakega anketnega vprašalnika. Tako sem imela na koncu izredno pregledne podatke, iz katerih je bilo razvidno, kakšni so odgovori ter v kakšnem številu se določen odgovor pojavi preko vseh anketnih vprašalnikov, na koncu pa sem število odgovorov za vsako vprašanje spremenila v odstotek, ki mi je pomagal pri analizi rezultatov empiričnega dela ter pri sami primerjavi podatkov iz obeh študij.

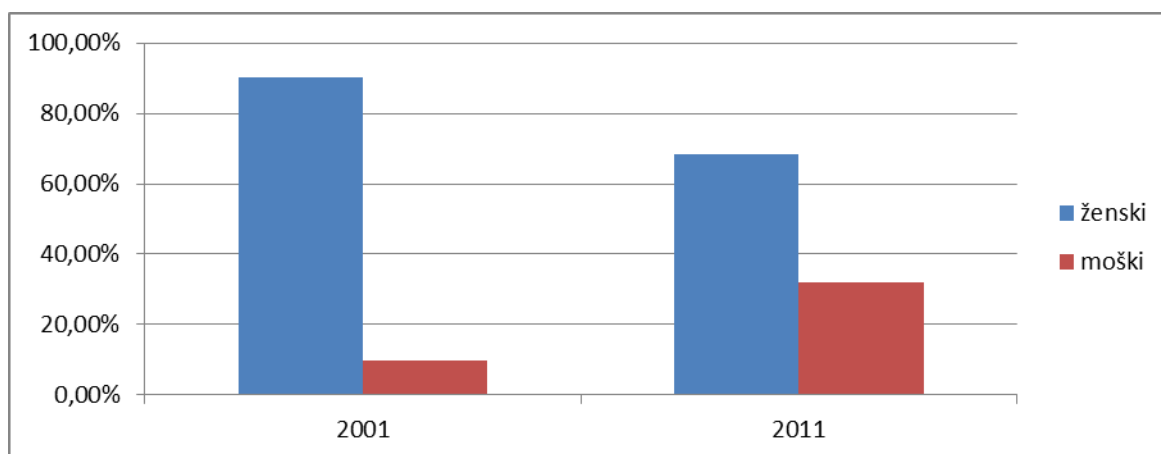
4.3 ANALIZA EMPIRIČNEGA DELA

Študentske družine uvrščamo med izjemno specifično problematiko, ki se je mnogi ne zavedajo, pa vendar je prisotna v naši družbi in na področju Univerze v Ljubljani. Uporabljen anketni vprašalnik sem sestavila na podlagi predhodnega znanja o študentskih družinah ter na podlagi vprašalnika, uporabljenega v študiji leta 2001. Med opravljanjem raziskave sem pridobila 44 izpolnjenih anketnih vprašalnikov. Anketni vprašalnik sem razdelila na pet sklopov, ki obravnavajo različno tematiko s področja vsakdana študentskih družin. Pri sami analizi rezultatov moje raziskave pa bom pri vprašanjih, ki so identični anketnim vprašanjem iz študije, podala informacije o pridobljenih podatkih iz leta 2001, tako da bo vidna razlika ali podobnost pri podanih odgovorih.

4.3.1 Socio-demografske značilnosti

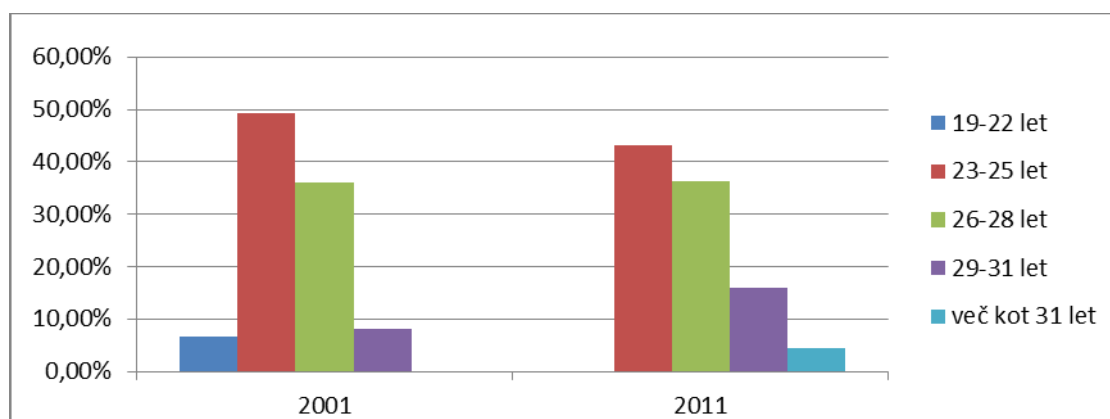
V prvem sklopu se vprašanja nanašajo na osnovne podatke o študentskih družinah, po katerih sem jih tudi uvrstila med ustrezne respondente. Pri prvem vprašanju sem pridobila informacijo o spolu respondentov. V študiji iz leta 2001 je sodelovalo kar 90,2 % pripadnic ženskega spola, v raziskavi pa je bil odstotek manjši, in sicer 68,2 %. Moški delež populacije je bil leta 2001 9,8%, pri moji raziskavi pa je bil delež malo večji, 31,8%. Zakaj se je število moških pri sodelovanju v raziskavi povečalo, ne vem, lahko pa domnevam, da je razlog predvsem v tem, da je sedaj več študentskih družin z obema partnerjema, ki bivata skupaj, kot pa jih je bilo leta 2001 (glej Graf 4.1).

Graf 4. 1: Spol respondentov

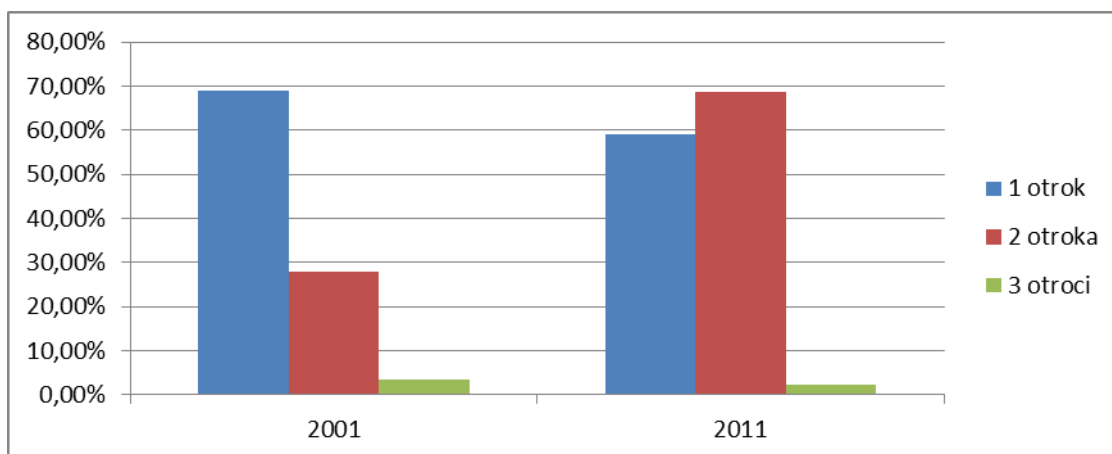
V moji raziskavi sem sicer spraševala respondente po letnici rojstva, pa vendar sem za primerjavo s študijo spremenila letnico v leta, tako da sem dobila enak razred, kot je bil v študiji. Respondenti, stari med 19 in 22 let, so bili v študiji prisotni v 6,6 %, v raziskavi pa jih ni bilo. Največ respondentov pripada razredu med 23 in 25 let, tako pri študiji (49,2 %) kot tudi pri raziskavi (43,2 %), razred med 26. in 28. letom je pri študiji zastopan s 36,1 %, v raziskavi pa s 36,4 %. Lahko bi rekli, da sta si ta dva razreda po odstotkih zelo podobna, za kar je morebiti krivo to, da se študentje na samem začetku študija ne odločajo za ustvarjanje družine, v višjih letnikih študija pa se je že nekako lažje odločiti za otroka, saj že spoznamo sistem delovanja na sami fakulteti. Naslednji razred med 29. in 31. letom je pri raziskavi zastopan v 15,9 %, v študiji pa v 8,2 %. Po tem podatku lahko morebiti sklepamo, da se je doba zaključka študija raztegnila v kasnejše starosti študentov, kot je bila prej. V raziskavi je bil prisoten tudi en razred več oziroma dve osebi, ki sta odstopali od povprečja s svojimi leti, njun delež znaša 4,5 % (glej Graf 4.2).

Graf 4. 2: Starost respondentov

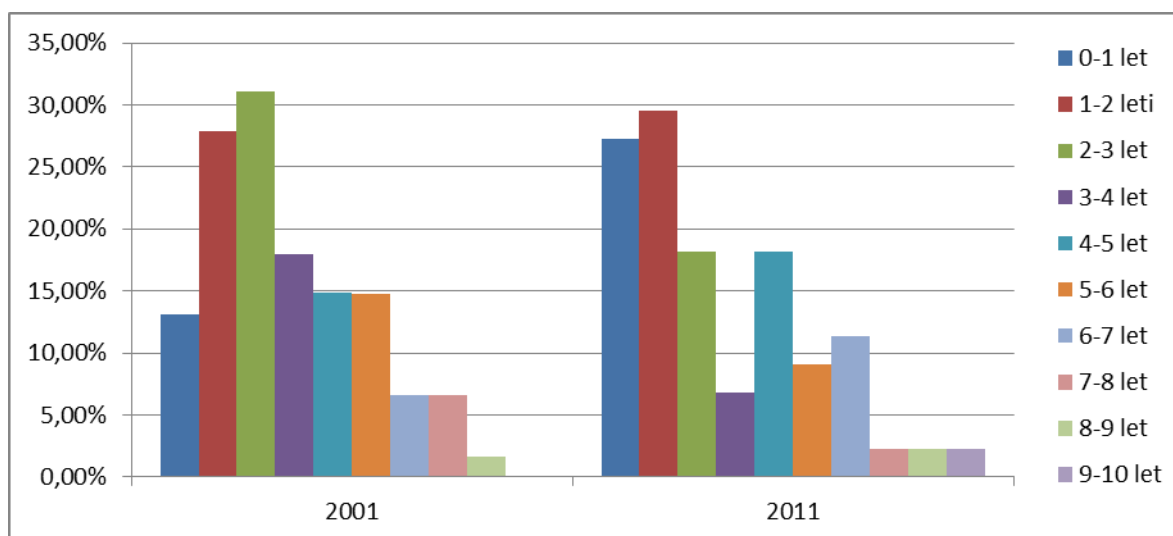
Zanimivo se mi zdi dejstvo, da so pri takšnih osnovnih podatkih, kot je na primer število otrok, ki jih imajo respondenti, izredno majhne razlike v odstotkih pri primerjavi raziskave in študije. Po enega otroka ima 59,09 % respondentov v raziskavi in 68,9 % iz študije. Dva otroka ima 38,64 % respondentov v raziskavi in 27,9 % v študiji. Pri tretjem otroku je opazno, da je delež manjši, kot je pri enem ali dveh otrocih, saj sem zabeležila, da je študentskih družin s tremi otroki v raziskavi 2,27 % in v študiji 3,3 %. Iz teh podatkov je razvidno, da imajo študentske družine v večini samo enega otroka. Odločitev za to pa, lahko domnevam, je predvsem finančno stanje in pa stanovanjska problematika, s katero se študentje starši spopadajo (glej Graf 4.3).

Graf 4. 3: Število otrok, ki jih imajo respondenti

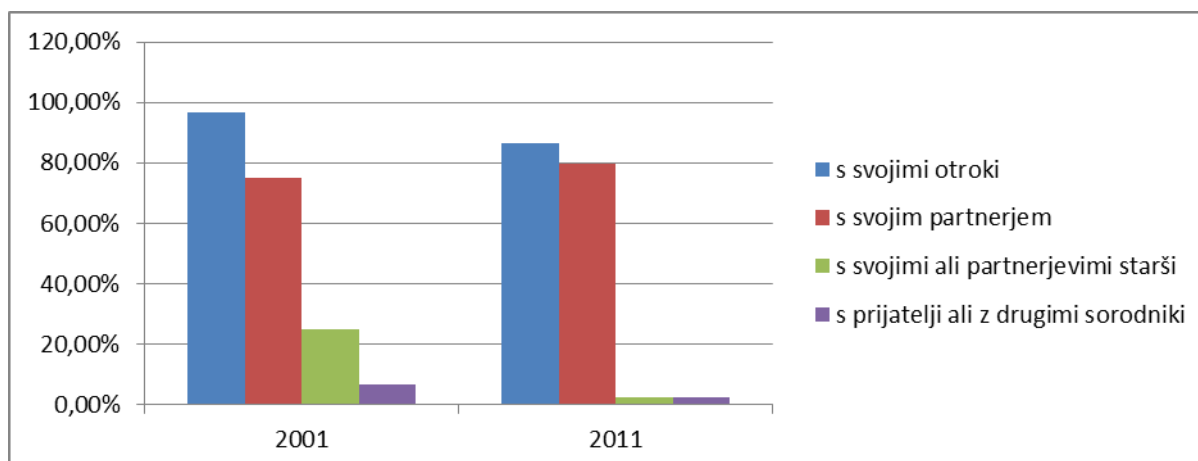
Glede na to, da sem uporabila več razredov za pridobivanje podatkov o starosti otrok študentskih družin, naj omenim, da bo prvi delež pri posameznem razredu pomenil delež, prisoten v raziskavi, in drugi delež, zabeležen v študiji. Razred 0–1 let ima 27,27 % in 13,1 % respondentov, 1–2 let ima deleža 29,54 % in 27,9 %, 2–3 let pa 18,18 % in 31,1 %. Višji razred 3–4 let ima deleža 6,81 % in 18 %, razred 4–5 let deleža 18,18 % in 14,85 %, razred 5–6 let 9,09 % in 14,8 %, v naslednjem razredu 6–7 let sta deleža 11,36% in 6,6%, v razredu 7–8 let je delež raziskave 2,27 % in delež študije 6,6 %. Zadnjima dvema razredoma, 8–9 let in 9–10 let, pripadata deleža s 2,27 % in 1,6% ter 2,27% delež, ki se je pojavil samo v raziskavi. Kot je razvidno, je največ otrok starosti do 3 let, iz česar lahko sklepamo, da med tem časom starši zaključijo študij in jih tako ne moremo več obravnavati kot študentske družine. Pa vendar so tudi izjeme, kjer so otroci študentskih družin tudi starejši, in kot vidimo, je najstarejši otrok v razredu med 9 in 10 let (glej Graf 4.4).

Graf 4. 4: Starost otrok študentskih družin

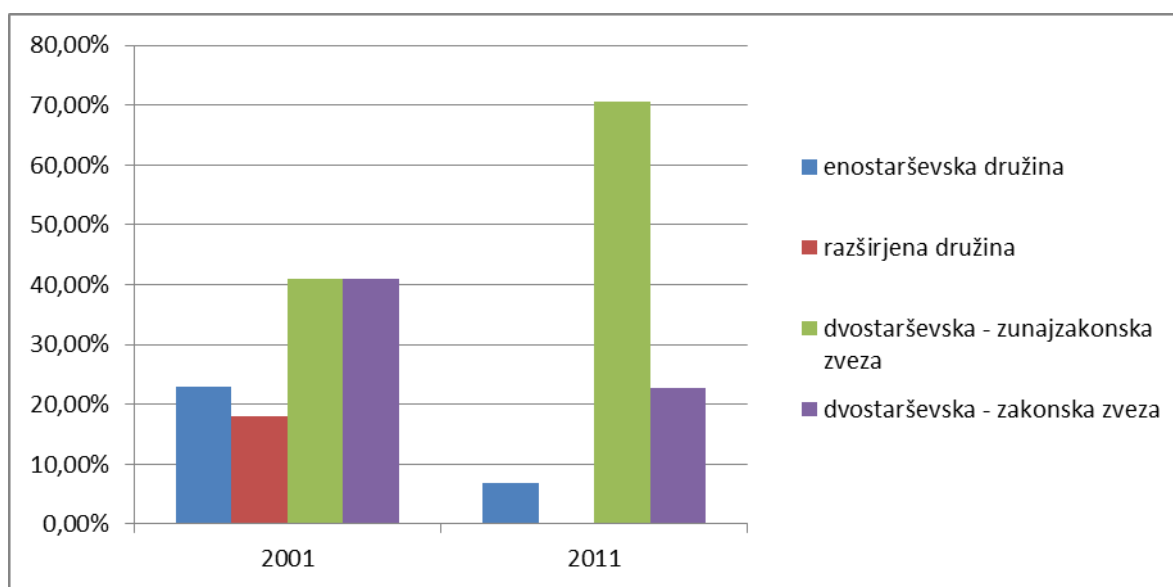
Študentske družine povečini živijo v študentskih domovih, zato me je zanimalo, ali živijo skupaj z otroki, s partnerji ali kom drugim. S svojimi otroki živi kar 86,4 % respondentov iz raziskave in 96,7 % iz študije, s svojimi partnerji pa živi 79,6 % respondentov, ki so bili vključeni v raziskavo, in 75 % respondentov, vključenih v študijo. Le 2,3 % respondentov v raziskavi živi s svojimi ali partnerjevimi starši, v študiji pa je takšnih 25 % respondentov. S prijatelji ali drugimi sorodniki pa živi 2,3 % respondentov v raziskavi in 6,6 % respondentov v študiji. Domnevamo lahko, da se delež študentskih družin, ki živijo skupaj s svojimi ali partnerjevimi starši, skozi leta manjša, vzrok za to pa bi lahko iskali v dejstvu, da si mlada družina želi imeti nek svoj prostor, pa četudi je to le majhna garsonjera, saj vemo, da je izjemno težavno skupno bivanje dveh oziroma treh različnih generacij, saj ima vsaka generacija svoje poglede na svet, navade in vrednote (glej Graf 4.5).

Graf 4. 5: S kom živijo v gospodinjstvu

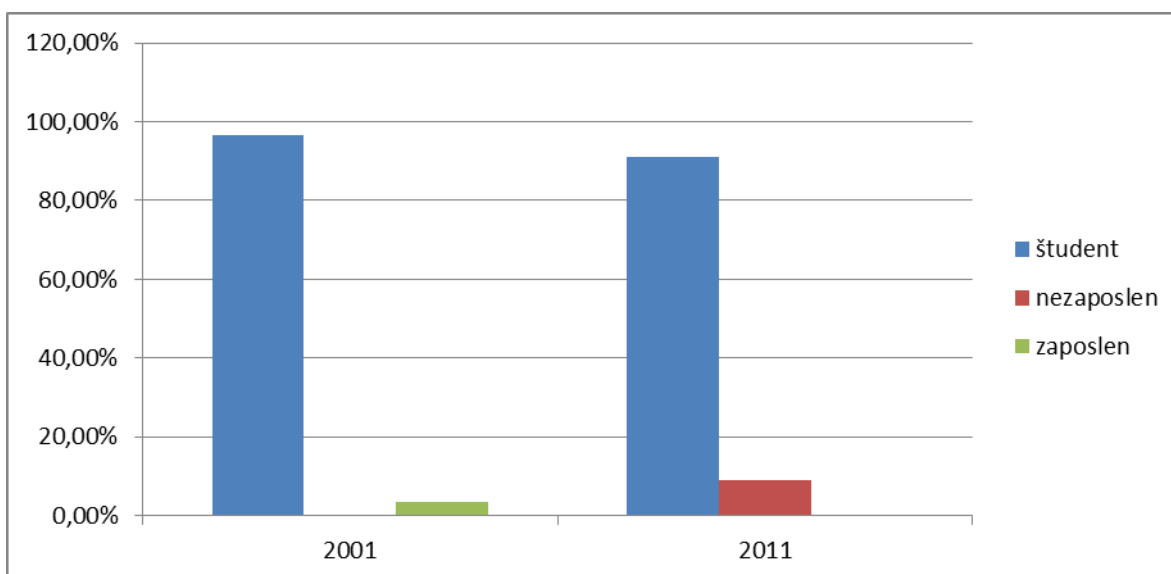
Glede na že znano tipologijo družin me je zanimalo, kako je s tem pojmovanjem tudi pri študentskih družinah, oziroma v kakšnih družinah živijo. V enostarševski družini živi 6,8 % respondentov v raziskavi in 22,9 % v študiji. Pri raziskavi ni bilo nobene družine, ki bi se uvrščala med razširjene družine, v študiji pa je bil delež takšnih odgovorov 18,1%. V raziskavi sem ločila tudi tipologijo dvostarševskih družin, in sicer na zunajzakonske partnerje z deležem 70,5 % in na zakonsko zvezo 22,7 %. Pri študiji pa dvostarševskih družin niso ločili na ta dva dela, temveč so jih obravnavali skupaj, in tako je njihov delež 40,9 % med respondenti. Vsekakor lahko uvidimo, da je delež družin, v katerih sta prisotna oba starša, izredno narasel v obdobju zadnjih desetih let, kar je izredno pomembno, saj otrok potrebuje ljubeč dom in to mu lahko nudita oba starša (glej Graf 4.6).

Graf 4. 6: Tipologija družine

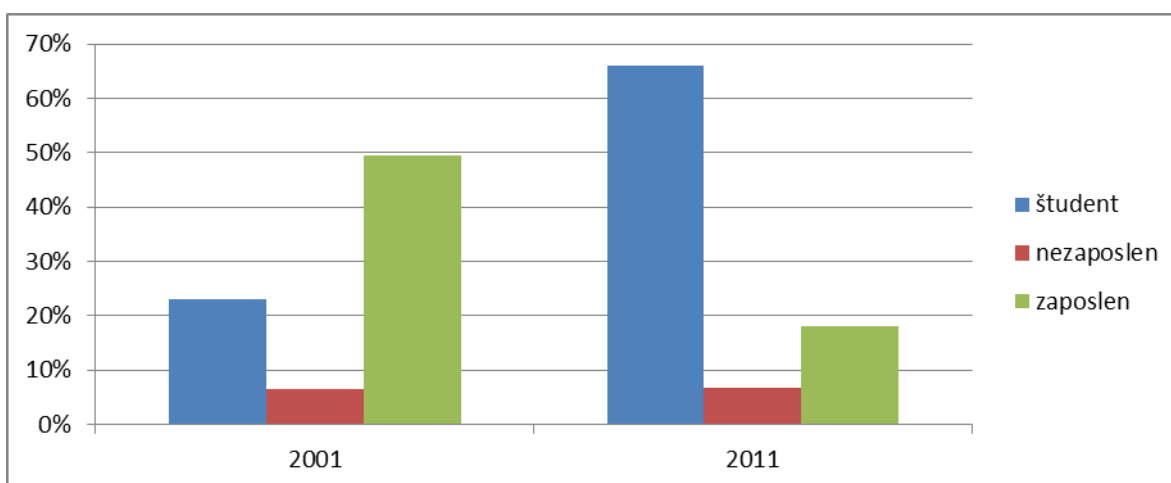
Raziskava poteka med študentskimi družinami, zato me je zanimal tudi status respondentov. Kar 90,9% delež jih je študentov, 9,1 % pa je nezaposlenih respondentov, nihče pa ni zaposlen. V študiji pa so dobili malo drugačne podatke. Seveda med respondenti prevladuje število študentov s 96,7% deležem, vendar pa ni nihče izmed respondentov brezposeln, temveč je kar 3,3 % zaposlenih respondentov. Verjetno je razlika med nezaposlenimi in zaposlenimi respondenti nastala ravno zaradi dejstva, da je današnje gospodarstvo v krizi in vse to se pozna tudi pri zaposlitvenem statusu mlade populacije (glej Graf 4.7).

Graf 4. 7: Status respondenta

Prav tako me je zanimal status partnerja respondentov in vidim lahko, da je delež študentov 65,9 %, 18,2 % je zaposlenih in 6,8 % je nezaposlenih partnerjev. V študiji pa je bilo 23 % respondentov študentov, kar 49,6 % partnerjev je bilo zaposlenih in 6,6 % je bilo nezaposlenih. Ponovno se vidi razlika med zaposlenim deležem respondentov, kar je verjetno, kot sem že omenila, posledica gospodarske krize in s tem zmanjšanja priložnosti za zaposlitev. Povečal pa se je delež študentov, tako da bi lahko sklepali, da se osebe raje odločijo za študij in tako izboljšajo svojo izobrazbo (glej Graf 4.8).

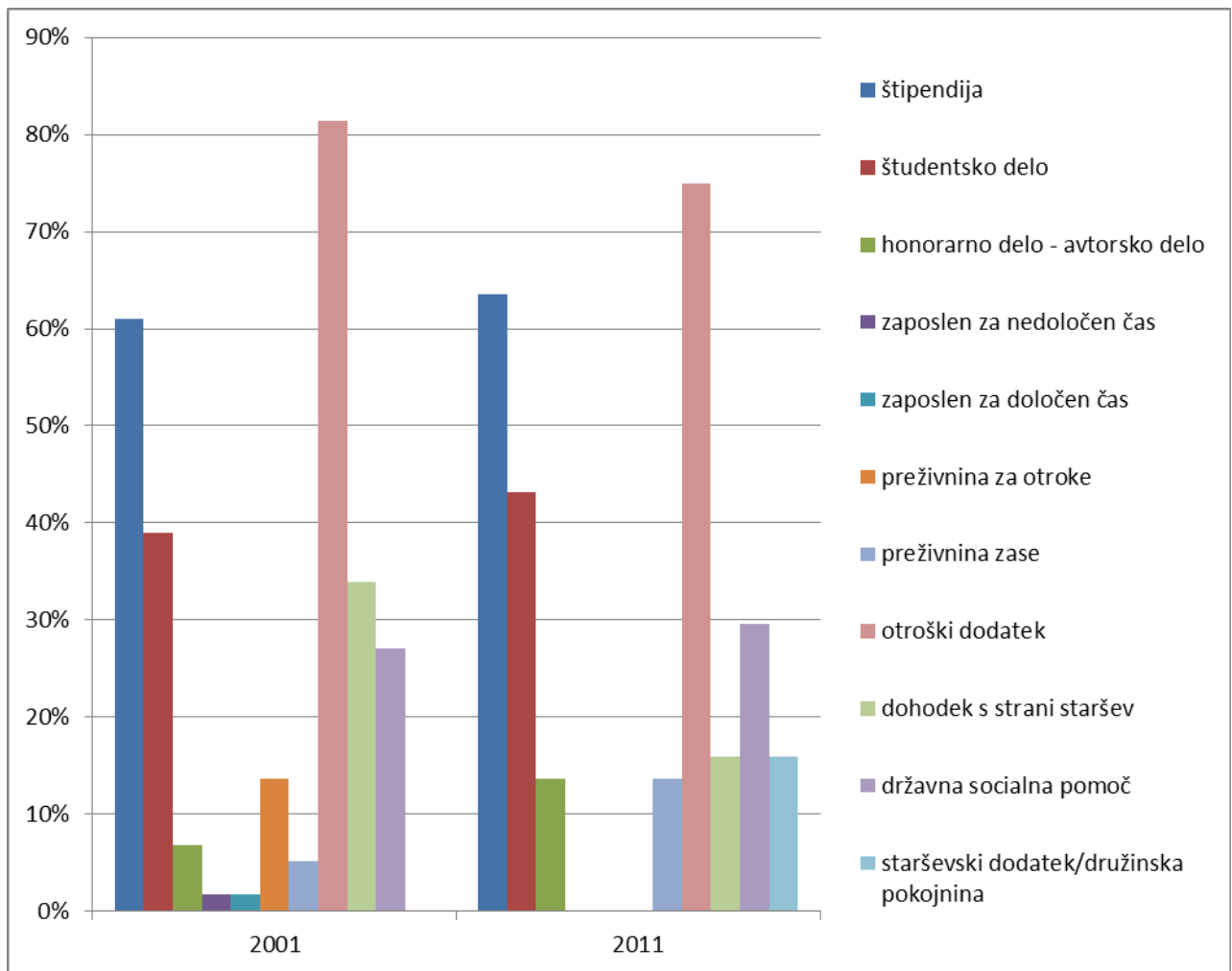
Graf 4. 8: Status partnerja respondenta

4.3.2 Finančno stanje študentskih družin – viri dohodkov

Domnevam, da je finančno stanje študentskih družin vse prej kot rožnato, zato me je zanimalo, katere vire dohodkov imajo respondenti, enako vprašanje je bilo zastavljeno tudi v študiji. Prvi deleži pri primerjavi raziskave in študije bodo pomenili podatke, ki sem jih pridobila v raziskavi, drugi delež pa bo predstavljal podatke za študijo. Kot vir dohodkov navaja štipendijo 63,6 % in 61 % respondentov, študentsko delo opravlja 43,2 % in 39 % respondentov, honorarno (avtorsko) delo opravlja 13,6 % in 6,8 % oseb, pri študiji je 1,7% delež zaposlenih za nedoločen čas, 1,7 % je zaposlenih za določen čas in 13,6 % respondentov dobiva preživnino za svoje otroke. Ti trije viri dohodka niso bili omenjeni kot vir dohodka pri raziskavi. Preživnino zase koristi 13,6% in 5,1% delež respondentov. Pri otroškem dodatku pa do deleži respondentov večji, in sicer 75 % ter 81,4 %. Dohodek s strani staršev prejema 15,9 % respondentov v raziskavi in 33,9 % v študiji. Državno socialno pomoč prejema 29,55 % respondentov v raziskavi in 27,1 % respondentov v študiji. Kot druge vire dohodka so v raziskavi navedli starševski dodatek in pa družinsko pokojnino, kar znaša 15,9% delež respondentov. Iz podatkov je razvidno, da sta kot večji delež virov dohodka omenjena štipendija in pa študentsko delo ter otroški dodatek, ki pa, kot pravijo podatki, ni velik znesek, pa vendar je tudi to nekaj finančnega priliva, ki pomaga pri preživetju študentske družine (glej Graf 4.9).

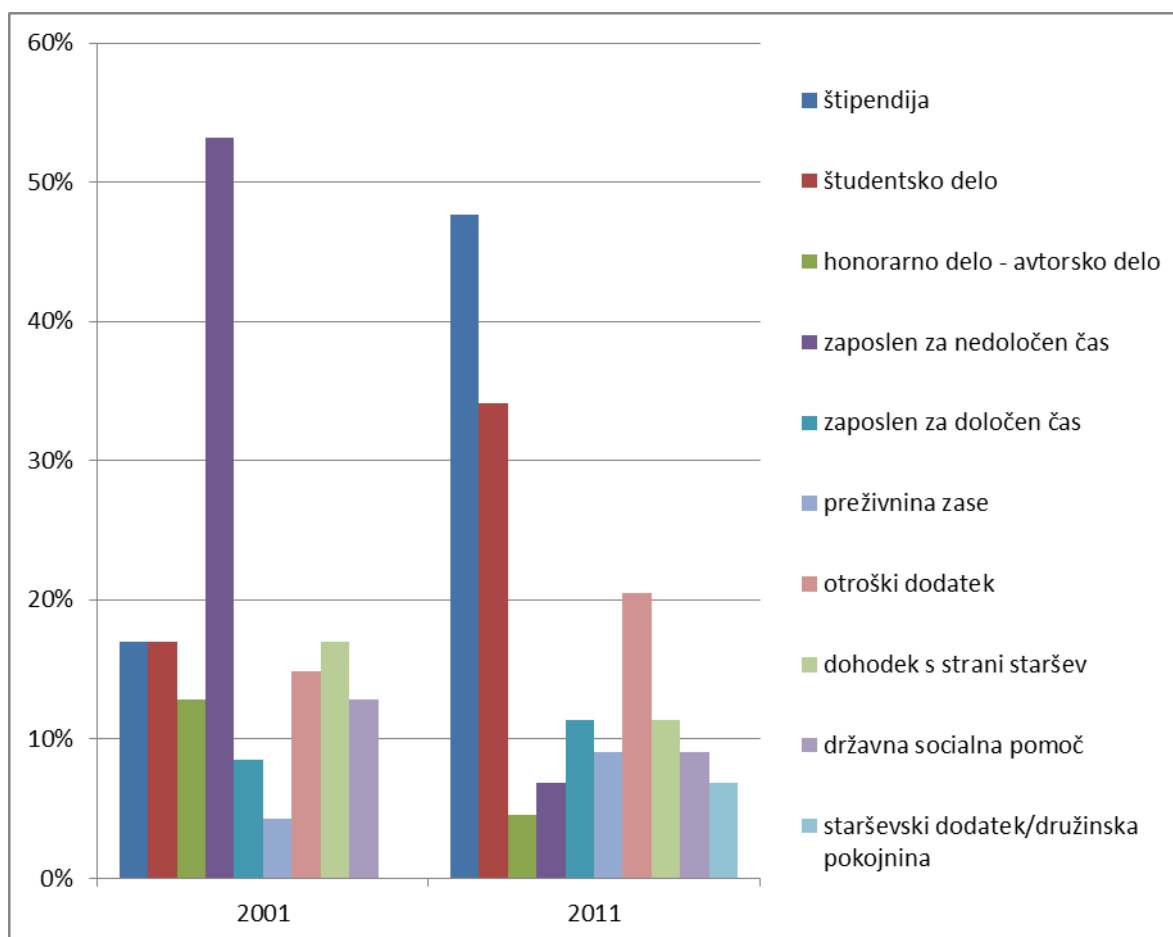
Graf 4. 9: Viri dohodka respondenta

Zaradi obravnavanja študentskih družin sem hotela izvedeti tudi podatke o virih dohodka partnerjev respondentov. Za podajanje podatkov bom ponovno uporabila isto metodo kot zgoraj, in sicer prvi deleži pri virih ponazarjajo deleže, pridobljene v raziskavi, drugi del deležev pa so podatki iz študije. Kot vir dohodka je kar 47,7 % in 17 % navedlo štipendijo, študentsko delo opravlja 34,1 % in 17 % partnerjev, preko honorarnega (avtorskega) dela pridobi svoje dohodke 4,55 % in 12,8 % partnerjev. Pri zaposlitvi za nedoločen čas je razvidna ogromna razlika v deležih, saj je v raziskavi zaposlenih samo 6,82 % partnerjev, v študiji pa 53,2 % partnerjev. Menim, da je razlika nastala zaradi dejstva, da je zaposlitev za nedoločen čas dandanes izredno malo, vzrok za to pa naj bi bil, vsaj tako zatrjujejo poznavalci, gospodarska kriza, ki uničuje velika in mala podjetja. Prav tako pa so zaposlitve za določen čas bolj ugodne za podjetja, za ljudi pa seveda ne. V raziskavi je delež le teh 11,36% in v študiji 8,5%. Tu niti ni tako velika razlika v deležih, pa vendar obstaja.

Preživnine za otroke kot vir dohodka ni navedel nihče, niti v raziskavi niti v študiji, vendar pa so navedli preživnino zase v 9,09 % in v 4,3 %. Otroški dodatek prejema 20,45 % in 14,9 % partnerjev; kot vidimo, je delež tega dohodka v teh letih malo narasel. Pomoč oziroma dohodek s strani staršev je v raziskavi navedlo 11,36 % partnerjev in v študiji 17 %; zakaj je delež pomoči manjši, lahko samo predvidevam, ne morem pa zatrditi, da je temu tako. Eden od vzrokov je lahko večja samostojnost študentov staršev, drugi razlog pa je, kot sem že omenila, nestabilnost gospodarstva, kar posledično pomeni tudi nezaposlenost staršev samih študentov, ki svojim otrokom ne morejo več tako močno pomagati na finančnem področju. Državno socialno pomoč prejema 9,09 % in pa 12,8 % partnerjev. Na koncu naj omenim še družinsko pokojnino, za katero je zabeležen podatek samo v raziskavi, le-to prejema 6,82 % partnerjev respondentov (glej Graf 4.10).

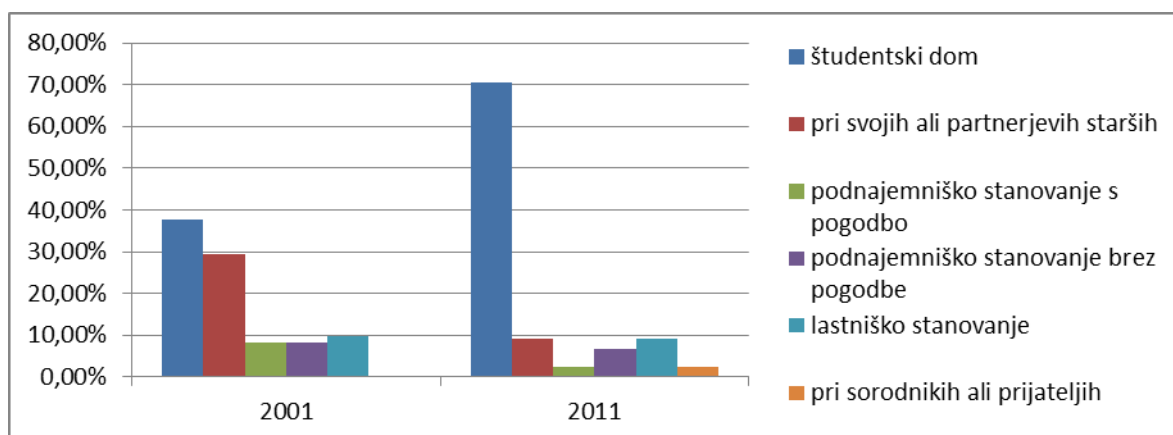
Graf 4. 10: Viri dohodka partnerja respondenta

4.3.3 Stanovanjski status

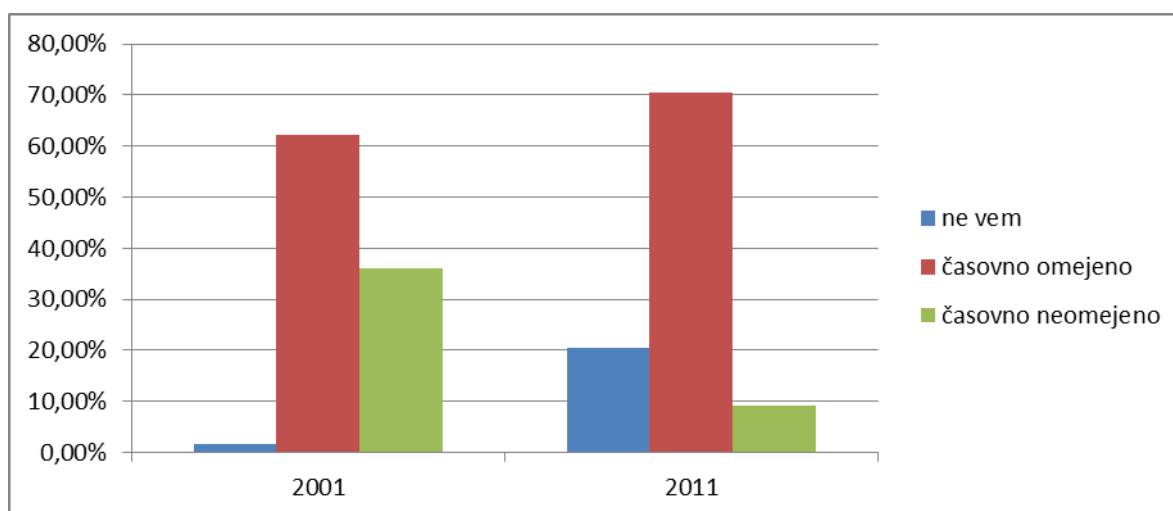
Stanovanjska problematika je zelo prisotna pri študentskih družinah, saj so njihovi viri dohodkov omejeni in v večini primerov gre večji del le-teh za same stroške bivanja in najemnino, preostalo pa namenijo prehrani in ostalim nujnim potrebščinam, ki jih potrebujejo za preživetje. V raziskavi in študiji je bilo zastavljeno vprašanje o trenutnem bivališču. V študentskem domu biva 70,45 % študentskih družin v raziskavi in 37,7 % študentskih družin, zajetih v študiji. 9,09 % družin v raziskavi in 29,5 % družin v študiji živi pri svojih ali partnerjevih starših. Pri tem deležu je opazna razlika. Menim, da prihaja do razlike zaradi dejstva, da mladi raje ostanejo v kraju študija tudi po koncu le-tega, v našem primeru v Ljubljani, saj so tu možnosti za zaposlitev večje kot pa v kakšnem manjšem in oddaljenem kraju. Pred desetimi leti pa so bile zaposlitve dostopne povsod, ne glede na kraj. Zanimiv je podatek, da samo 2,27 % družin v raziskavi stanuje v podnajemniškem stanovanju s pogodbo, v študiji pa je delež teh 8,2 %, medtem ko v podnajemniškem stanovanju brez pogodbe živi 6,82 % družin v raziskavi in 8,2 % družin v študiji. Delež družin s podpisano pogodbo je izredno majhen, zato me zanima, zakaj je temu tako, saj se zavedam, da bivanje brez pogodbe ne omogoča gotovosti v časa bivanja v podnajemniškem stanovanju in tako se lahko študentska družina čez noč znajde v situaciji, ko ostane brez strehe nad glavo. Po drugi strani pa je zakonodaja o lastniških stanovanjih in oddajanju le-teh neugodna za lastnike nepremičnin, saj morajo plačevati poseben davek. In tako se ponovno znajdemo v začaranem krogu, kot že prej v več situacijah. Študentskih družin, ki živijo v lastniškem stanovanju, je bilo v raziskavi 9,09 % in v študiji 9,8 %. V socialnem stanovanju v raziskavi ne biva nobena študentska družina. Pri sorodnikih ali prijateljih pa biva 2,27% delež študentskih družin iz raziskave (glej Graf 4.11).

Graf 4. 11: Trenutno bivališče

Kot smo videli pri prejšnjem vprašanju, večina študentskih družin biva v študentskem domu, zato me je zanimalo, ali je njihovo bivanje v trenutnem bivališču omejeno ali ne. Z odgovorom ne vem je odgovorilo 20,45 % respondentov v raziskavi in 1,6 % v študiji. Neomejeno bivanje v trenutnem bivališču ima 9,09 % respondentov v raziskavi in 36,1 % v študiji. Razlika je zelo očitna, lahko pa sklepamo iz podatkov za prejšnje vprašanje, da je v tem primeru razlog za večji delež neomejenega bivanja v študiji predvsem ta, da tudi večji delež respondentov biva pri svojih ali partnerjevih starših, le-ti pa jim verjetno ne bi ravno odvzeli strehe nad glavo. Kljub vsemu pa je delež respondentov, ki imajo omejeno časovno bivanje v trenutnem bivališču ,veliko, saj v raziskavi to predstavlja 70,45% delež in v študiji 62,3% delež vseh respondentov. Domnevamo lahko, da ta dva deleža predstavljata študentske družine, ki bivajo v študentskih domovih in v podnajemniških stanovanjih (glej Graf 4.12).

Graf 4. 12: Čas uporabe trenutnega bivališča

Glede na prejšnje vprašanje me je zanimalo, koliko časa bivajo na trenutnem naslovu. Največje število mesecev je bilo 97, drugače povedano 8 let, najkrajše časovno obdobje pa sta 2 meseca. Če pogledamo v odstotkih, so bili podani odgovori takole: obdobje 2 mesecev na trenutnem naslovu živi 2,27 % oseb, 3 mesece biva na trenutnem naslovu 6,82 % oseb, 6 mesecev biva prav tako 6,82 % respondentov, 15,91% respondentov biva 1 leto na trenutnem naslovu, en respondent biva 1 leto in 1 mesec, prav tako biva en respondent na trenutnem naslovu 1 leto in 2 meseca, malo več, 1 leto in 4 mesece, je odgovoril tudi samo en respondent, mesec dni več, se pravi 1 leto in 5 mesecev, biva na trenutnem naslovu tudi en respondent. Prav tako en respondent biva na trenutnem naslovu 1 leto in 10 mesecev. Dve leti

oziroma 24 mesecev bivajo na trenutnem naslovu kar 4 respondenti. Po en respondent za določena obdobja je odgovoril za naslednja časovna obdobja: 4 leta in 10 mesecev, 4 leta in 8 mesecev, 1 leto in 9 mesecev, 3 leta in 10 mesecev in 8 let. Po dva respondenta sta podala podatek o časovnem obdobju, v katerem bivata na trenutnem naslovu, kot 4 leta in pa 2 leti in 6 mesecev. 5 let je obdobje, v katerem koristijo trenutno bivanje 4 respondentje. In nazadnje, 7 respondentov biva na trenutnem naslovu 3 leta.

Podatek, da v veliki večini študentske družine bivajo v času študija v študentskem domu, je nekako sugeriral, da se bo naslednje vprašanje nanašalo tudi na morebitne sostanovalce, zato smo povprašali respondente, ali si njihove družine delijo bivališče še s kom drugim kot s člani njihove družine. Pri negativnem odgovoru sta bila pri raziskavi in študiji deleža zelo podobne vrednosti, in sicer 77,3 % in 78,7 %. Pri pozitivnem odgovoru pa je bila razlika, saj je v raziskavi 9,01% delež respondentov delil bivališče s sostanovalci in kar 21,3% delež respondentov v študiji. Vzrok za razliko je velika verjetnost, da že pri samem sprejemu v študentski dom spremljajo podatke o študentski družini in s tem tudi omogočijo, da študentska družini biva sama v svojih prostorih, v kolikor je to mogoče.

Ker večina respondentov biva v študentskem domu, me je zanimalo, koliko je veliko njihovo bivališče. 20m² veliko površino imajo 4 osebe, 20–40m² veliko površino ima 26 oseb, kar v tem primeru pomeni apartma v študentskem naselju, namenjenem študentskim družinam. Velikost 40–60m² bivalne površine, na kateri biva študentska družina, je bil odgovor s strani 5 oseb, 4 osebe so podale podatek o njihovi bivalni površini, ki da je velikosti med 60 in 80m² več kot 80m² bivalne površine pa imajo družine 3 respondentov. Tudi pri tem vprašanju niso odgovorile vse osebe, tako da odgovorov dveh oseb nimam podanih.

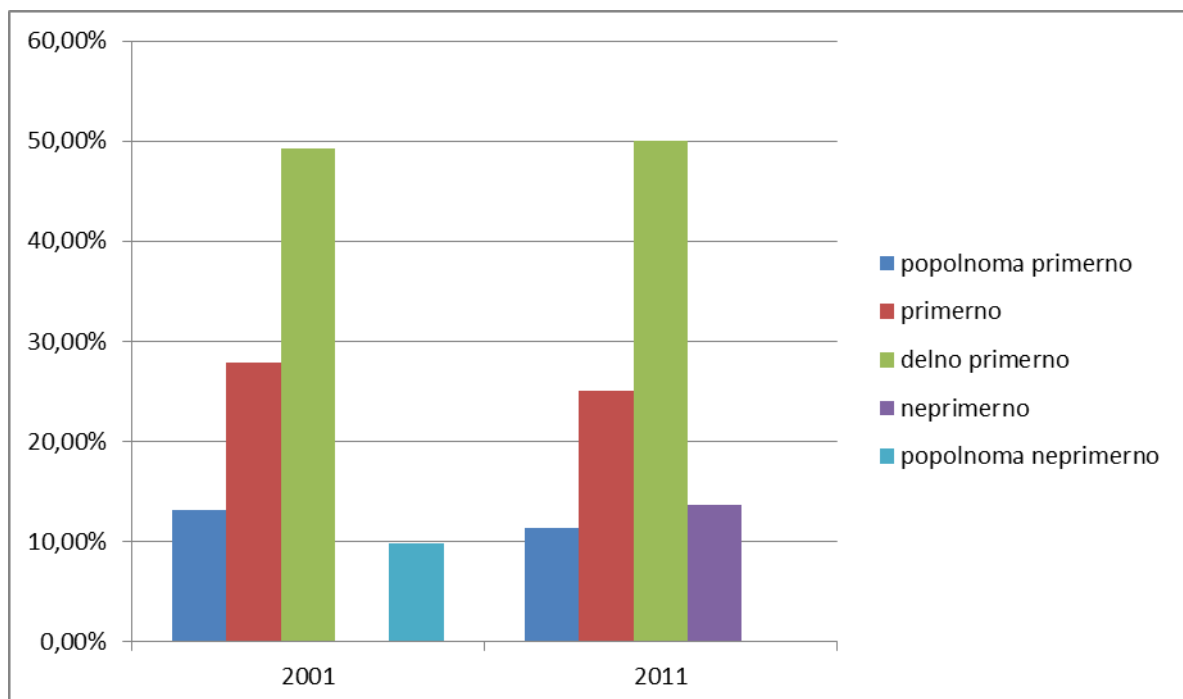
Prav tako me je zanimalo število sob, ki jih uporabljajo njihove družine v trenutnem bivališču. Po eno sobo ima na razpolago 8 respondentov, po dve sobi kar 29 respondentov, po 3 sobe en respondent in 4 sobe imajo v uporabi 4 respondentje. Ponovno nimam podatka za dva respondenta, koliko sob imata. Pri vprašanju, ali imajo njihovi otroci svojo sobo, pa sem dobila naslednje odgovore: kar 24 oseb je odgovorilo, da njihovi otroci nimajo svoje sobe in 19 oseb je odgovorilo, da njihovi otroci imajo svojo sobo. Ena oseba pa ni odgovorila na vprašanje. Pri otroški sobi v študentskem naselju nastane problem, ker so apartmaji, namenjeni študentskim družinam, že tako prostorsko omejeni, da si morajo navadno starši in otroci deliti sobo.

Študentske družine so omejene tudi pri viru finančnih dohodkov, zato me je zanimal delež njihovega dohodka, ki ga namenijo stroškom bivanja, k temu spadata najemnina in stroški

bivanja. 31 oseb za stroške bivanja nameni 1/3 svojih dohodkov, 2 osebi namenita stroškom bivanja 1/2 vseh dohodkov, pri 7 osebah stroški bivanja zavzamejo 3/4 njihovih dohodkov in pri 3 osebah stroški bivanja zavzamejo celoten znesek dohodkov, ki jih imajo.

Vsak izmed staršev si želi in močno prizadeva, da bo njegovo domovanje kar najbolj primerno za njegovo družino; kljub prizadevanjem pa se zgodi, da temu ni vedno tako. Naslednje vprašanje se je dotaknilo primernosti bivališča študentskih družin in tako smo dobili naslednje podatke. V raziskavi je zatrdilo, da je njihovo bivališče popolnoma primerno, 11,4 % respondentov, primerno se zdi 25 %, delno primerno 50 % respondentom, neprimerno bivališče ima 13,6 % respondentov, za odgovor popolnoma neprimerno bivališče pa se ni odločil nihče od vprašanih. V študiji pa so podatki naslednji. Popolnoma primerno bivališče ima 13,1 % respondentov, 27,9 % ima po njihovem mnenju primerno bivališče, kar 49,2 % jih trdi, da je njihovo bivališče delno primerno, nihče ne trdi, da je bivališče neprimerno za njihovo družino, pa vendar kar 9,8 % respondentov odgovarja, da je njihovo bivališče popolnoma neprimerno. Menim, da je že delna primernost bivališča lahko zaskrbljujoča, saj se zavedam, da respondenti bivajo skupaj z majhnimi otroki, ki pa bi morali imeti vsaj primerno, če že ne popolnoma primerno bivališče za svojo rast in razvoj (glej Graf 4.13).

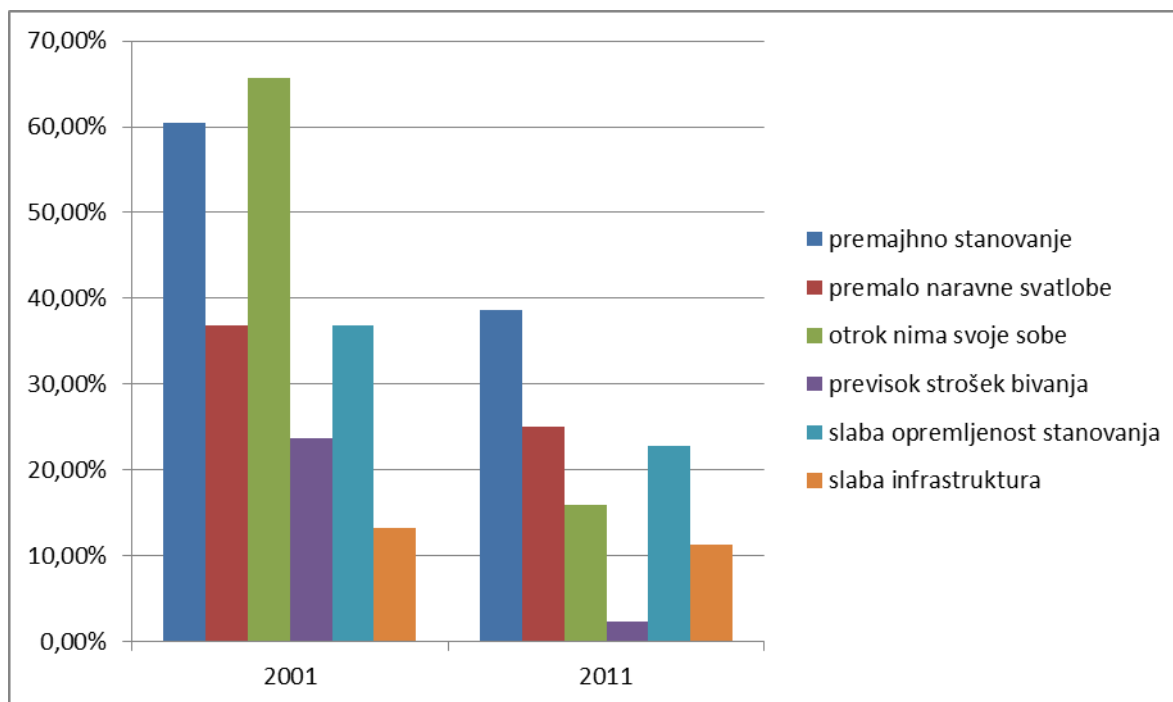
Graf 4. 13: Primernost bivališča

Primernost bivališča je izredno pomembna tako za otroke kot za celotno družino. V raziskavi in študiji so se pojavili podobni vzroki za delno primernost bivališča študentskih družin. Kot

prvi razlog so v raziskavi omenili premajhno stanovanje, in sicer je tako odgovorilo 38,64 % respondentov, v študiji pa kar 60,53 %. Za rast in razvoj človeka je pomembna naravna svetloba in tudi to je eden izmed vzrokov za delno primernost bivališča, saj jo po mnenju respondentov v 25 % v raziskavi in 36,84 % v študiji primanjkuje. Otroci so kot majhni odrasli in potrebujejo svoj prostor, kjer se počutijo udobno in kjer imajo svojo zasebnost, zato staršem ogromno pomeni, da ima njihov otrok svojo sobico, pomanjkanje le-te pa je dodaten vzrok na delno primernost. S tem se strinja 15,9 % respondentov v raziskavi in kar 65,79 % respondentov v študiji. Glede na finančno stanje pa študentske družine iščejo najbolj ugodno bivališče, ki si ga lahko privoščijo in včasih se zgodi, da je vzrok delne primernosti tudi previsok strošek bivanja; v raziskavi se tem strinja 2,27 % oseb in v študiji 23,68 % oseb. Kot enega izmed vzrokov so respondenti omenili tudi slabo opremljenost stanovanja, in sicer v raziskavi je bil delež respondentov s takšnim mnenjem 22,73%, v študiji pa 36,84%. Slaba infrastruktura pa moti 11,36 % respondentov v raziskavi in 13,16 % respondentov v študiji (glej Graf 4.14).

Graf 4. 14: Vzroki za delno primernost bivališča

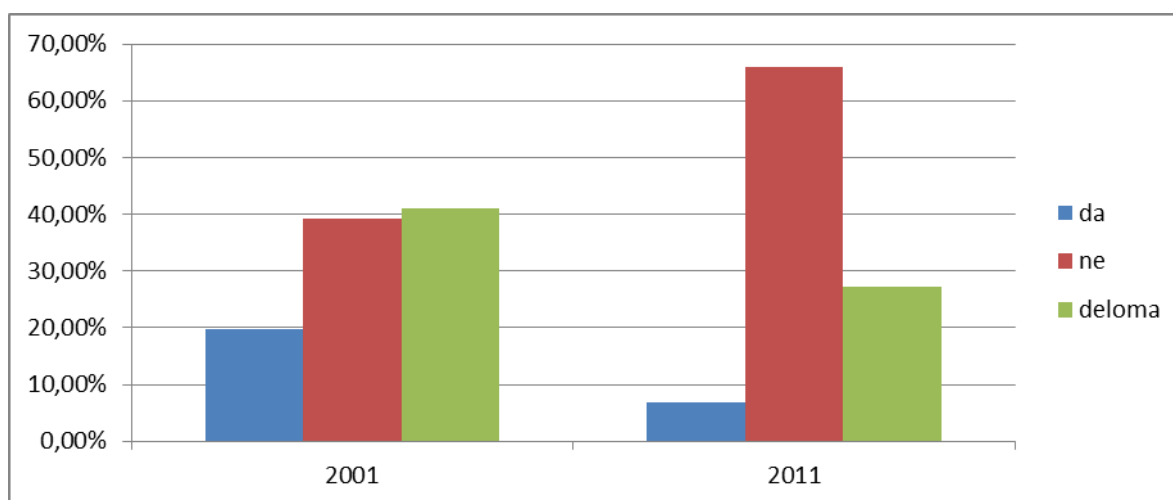

4.3.4 Reševanje stanovanjskega problema

Problematika stanovanjskega vprašanja iz dneva v dan narašča povsod, ne samo pri študentskih družinah, zato me je zanimalo, ali respondenti menijo, da imajo rešeno stanovanjsko vprašanje, ali ne. V raziskavi so mi podali svoje mnenje takole: s pritrdilnim

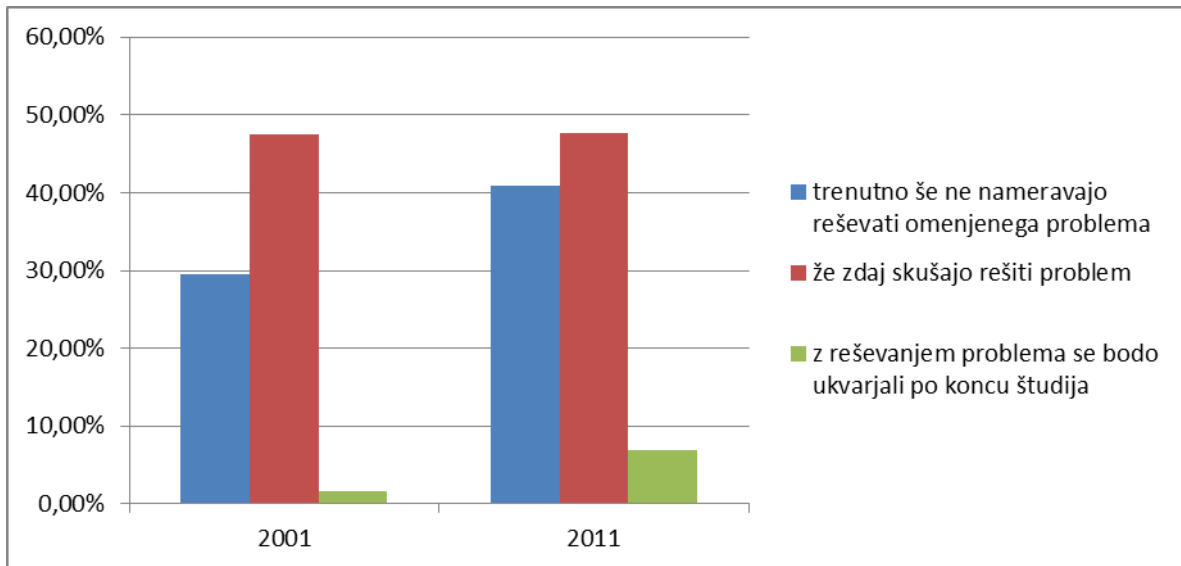
odgovorom je odgovorilo 6,82 % respondentov, z odgovorom deloma 27,27 % in z negativnim odgovorom kar 65,91 % respondentov. V študiji so bili podatki deležev nekoliko drugačni. Pritrdilno je odgovorilo 19,7 %, z odgovorom deloma 41 % in z negativnim odgovorom 39,3 % respondentov. Z nerešenim stanovanjskim vprašanjem se srečuje več kot polovica sodelujočih v raziskavi in ravno ta podatek je zaskrbljujoč, saj vemo, da po koncu študija študentske družine izgubijo svojo pravico do bivanja v študentskem domu, kako pa se znajdejo kasneje, je odvisno od njih samih (glej Graf 4.15).

Graf 4. 15: Rešeno stanovanjsko vprašanje

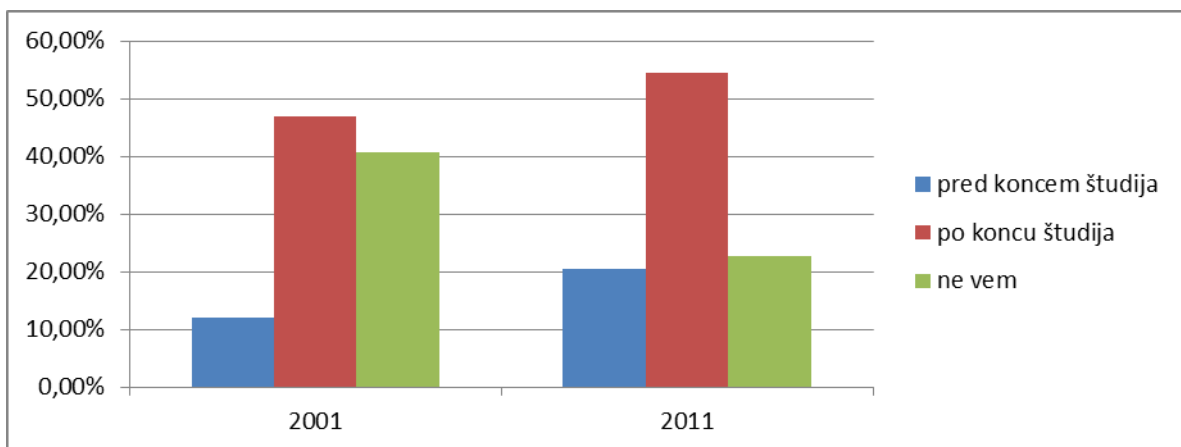
Omenila sem že, da mora vsaka družina sama poskrbeti zase po končanem študiju, saj so jim odvzete bivanjske pravice v študentskem domu. Ravno zaradi tega dejstva me je zanimalo, ali morebiti že zdaj v času študija razmišljajo o tem, kako bodo rešili stanovanjsko problematiko, ki bo nastala po končanem študiju. V raziskavi so respondenti odgovorili s 40,9% deležem, da razmišljajo, vendar trenutno še ne nameravajo reševati tega problema, v študiji pa je bil delež s tem odgovorom 29,5%. Kar nekaj respondentov je odgovorilo, da že zdaj poskušajo rešiti omenjen problem, tako jih zatrjuje v raziskavi 47,73 % in v študiji 47,5 %. Respondentov, ki pa se bodo z omenjeno problematiko in reševanjem le-te ukvarjali po koncu študija, je bilo v raziskavi 6,83 % in v študiji 1,6 %. Lahko bi dejala, da glede na pridobljene podatke vidimo, da skoraj polovica respondentov že zdaj razmišlja, kako se bodo soočali s problematiko in kako bodo tudi prišli do same rešitve (glej Graf 4.16).

Graf 4. 16: Reševanje stanovanjskega vprašanja po končanem študiju

Dejstvo, da se polovica respondentov že ukvarja, vsaj v mislih, če ne kako drugače, z reševanjem stanovanjske problematike, pa porodi vprašanje, v kolikšnem času nameravajo rešiti omenjen problem. Pred koncem študija namerava problem rešiti 20,45 % respondentov v raziskavi in 12,12 % respondentov v študiji. Zagotovo pa si večina želi poiskati rešitev za problem po koncu študija; v raziskavi je tako odgovorilo 54,54 % oseb, v študiji pa 46,9 %. V obeh primerih se delež vrti okoli polovice. Za odgovor ne vem pa se je v raziskavi odločilo 22,73 % respondentov in v študiji 40,8 % respondentov (glej Graf 4.17).

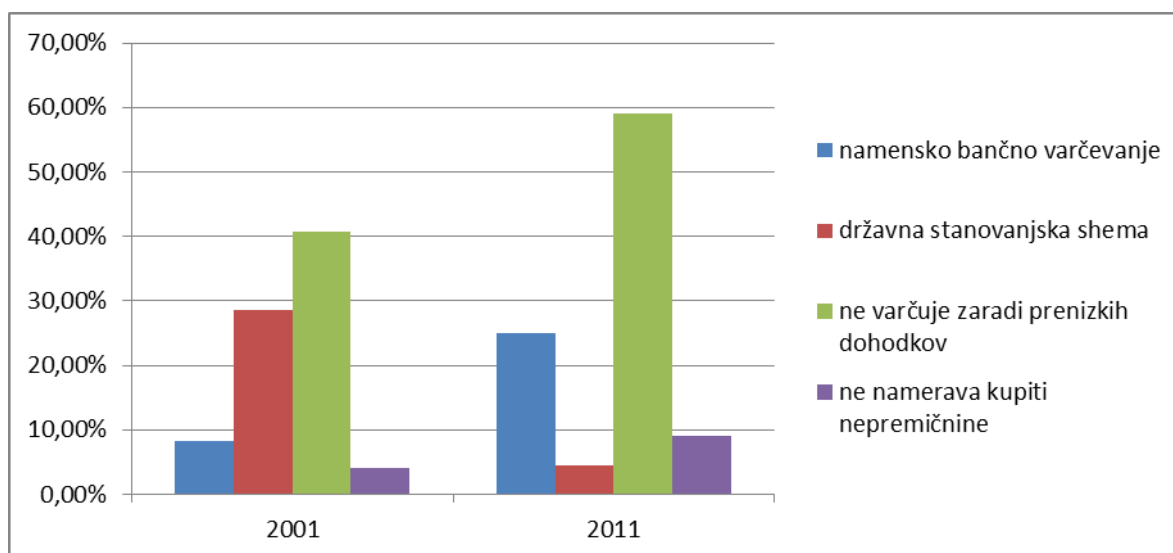
Graf 4. 17: Čas, predviden za rešitev stanovanjske problematike

Želja, imeti svoje lastno oziroma solastniško stanovanja, se navadno zaustavi pri pridobivanju zadostnih finančnih sredstev, ki bi omogočila nakup nepremičnine. Zato me je zanimalo, ali študentske družine v okviru različnih možnosti varčevanj za nakup nepremičnine že sedaj v času študija namenijo kakšen evro za uresničitev želje po svoji nepremičnini. V okviru namenskega bančnega varčevanja varčuje 25 % oseb, vključenih v raziskavo, in 8,2 % oseb, vključenih v študijo. Prav tako respondenti varčujejo pri Državni stanovanjski shemi, in sicer 4,55 % respondentov v raziskavi in 28,6 % v študiji.

Velika večina respondentov pa ne varčuje zaradi prenizkih dohodkov, tako je odgovorilo 59,09 % oseb v raziskavi in 40,8 % oseb v študiji. V raziskavi je 9,09 % respondentov odgovorilo, da ne namerava kupiti nepremičnine, enak odgovor je podalo tudi 4,1 % respondentov v študiji (glej Graf 4.18).

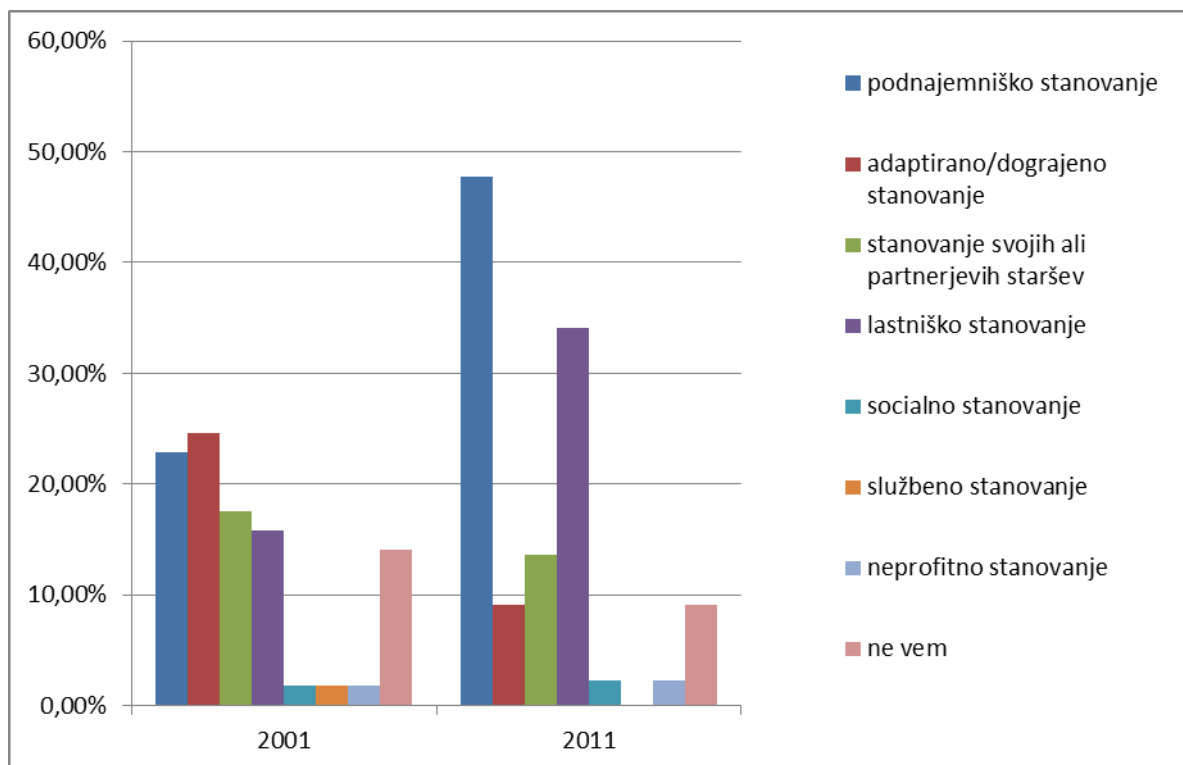
Graf 4. 18: Kako varčujejo

V anketnem vprašalniku so bila vprašanja zastavljena tako, da so se lahko navezovala eno na drugo, tako me je tudi zanimalo, kje respondenti predvidevajo, da bodo bivali po koncu študija. V raziskavi so respondenti podali naslednje podatke v deležih takole: v podnajemniškem stanovanju bo verjetno živel 47,73 %, v adaptiranem/dograjenem stanovanju 9,09 %, v stanovanju svojih ali partnerjevih staršev bo živel 13,64 %, v lastnem oziroma solastniškem stanovanju 34,09 %, v službenem stanovanju predvidevajo, da ne bo bival nihče, v socialnem stanovanju bo mogoče bivalo 2,27 % respondentov in enak delež bo bival tudi v neprofitnem stanovanju, za odgovor ne vem pa se je odločilo 9,09 % respondentov. V študiji opravljeni leta 2001 pa so respondenti odgovarjali takole: v podnajemniškem stanovanju predvideva, da bo bivalo 22,81 %, v adaptiranem/dograjenem

stanovanju 24,56 %, v stanovanju svojih ali partnerjevih staršev 17,54 %, v lastnem oziroma solastniškem stanovanju bi bivalo 15,79 % respondentov, delež 1,75 % odgovorov respondentov si delijo odgovori kot so socialno stanovanje, službeno stanovanje in neprofitno stanovanje, odgovor ne vem je izbralo 14,04 % respondentov. V primeru raziskave je zanimivo, da nihče ne predvideva, da bi bival v službenem stanovanju, kar je posledica tega, da se respondenti zavedajo, da je sama zaposlitev dandanes izjemna prednost glede na situacijo v Sloveniji (glej Graf 4.19).

Graf 4. 19: Bivanje po koncu študija

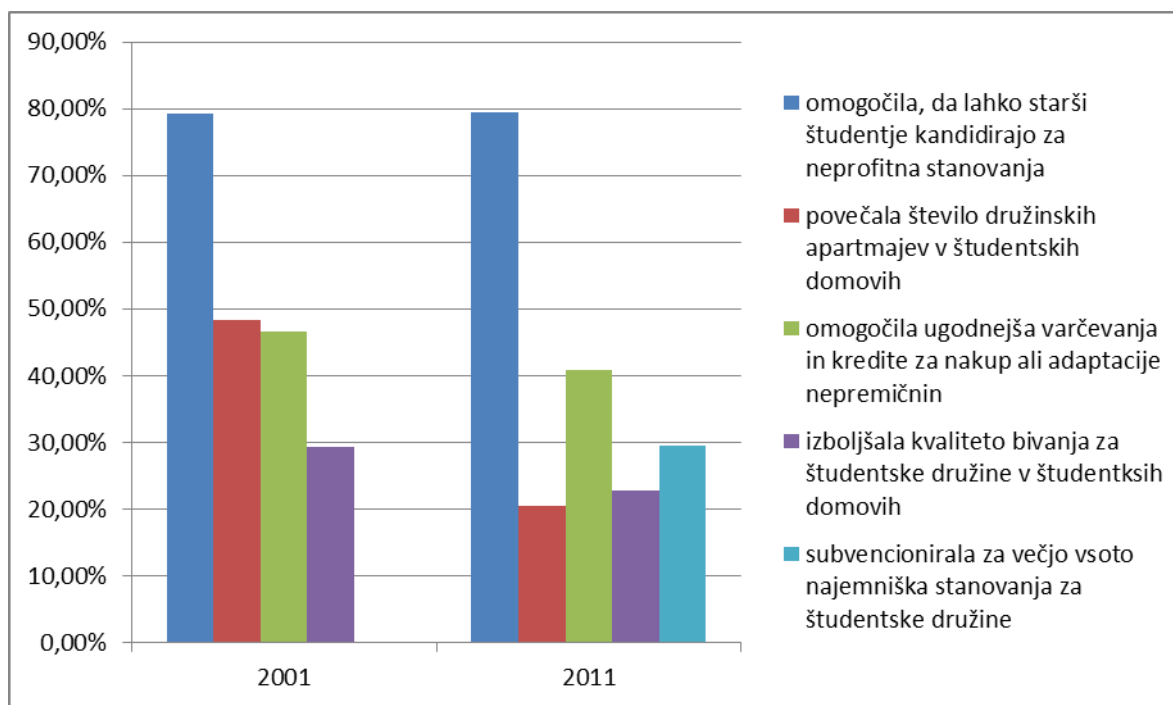
4.3.5 Predlogi za reševanje situacije študentskih družin

Glede na podatek, da so študentske družine večinoma prepuščene svoji iznajdljivosti, me je zanimalo mnenje respondentov o tem, kako bi lahko država pripomogla k reševanju njihove stanovanjske problematike. Odgovori v raziskavi in študiji so bili zelo podobni. Respondentje si v veliki večini želijo, da bi lahko študentske družine kandidirale za neprofitna stanovanja, seveda pod za njih ugodnimi pogoji; s tem se strinja 79,55% delež udeležencev v raziskavi in 79,31% delež v študiji.

Študentske družine, ki bivajo v študentskih domovih oziroma so na čakalni listi za pridobitev pravice za bivanje v le-teh, si želijo, da bi država zgradila nove študentske domove ali pa da bi vsaj povečala število družinskih apartmajev v že obstoječih študentskih domovih; s tem se

strinja 20,45 % respondentov raziskave in 48,28 % respondentov študije. Posledica želje po svojem oziroma solastniškem stanovanju je tudi odgovor, da bi država morala omogočiti ugodnejša varčevanja in kredite, namenjene študentskim družinam za nakup nepremičnin; ta odgovor je podalo 40,9 % respondentov raziskave in 46,55 % respondentov študije. Študentske družine se zavedajo, da je gradnja novih študentskih domov velik projekt, zato bi se zadovoljili že z obnovitvijo starih domov, da bi le-ti bili bolj primerne kvalitete za bivanje študentskih družin. S tem odgovorom se poistoveti 22,73 % respondentov, sodelujočih v raziskavi, in 29,31 % respondentov, sodelujočih v študiji. Ker pa tudi tu lahko nastane težava s financiranjem takšnega projekta, so študentske družine podale še eno rešitev, ki bi jim olajšala preživetje. Država bi lahko za večjo vsoto subvencionirala podnajemniška stanovanja, katera najemajo študentske družine, saj le-tem vsak dodaten dohodek pomeni ogromno. V raziskavi je takšen odgovor podalo 29,55 % respondentov, v študiji pa tega podatka ni bilo zavedenega (glej Graf 4.20).

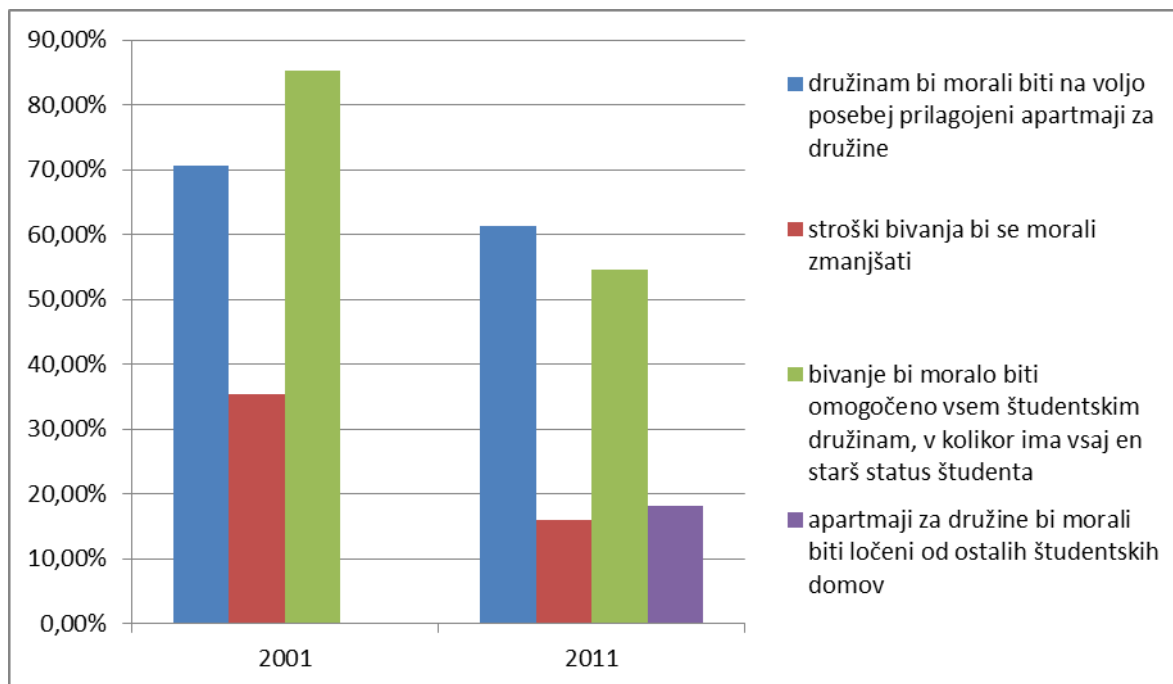
Graf 4. 20: Država in reševanje stanovanjske problematike

Večina respondentov biva v študentskih domovih in le oni natanko vedo, kakšno je primerno bivališče za njihovo družino, zato sem jih spraševala po mnenju, kako bi lahko država izboljšala njihovo bivanje v apartmajih, namenjenim študentskim družinam v študentskih domovih. Respondenti so podali kar nekaj rešitev, ki se tudi meni osebno zdijo primerne in bi jih lahko država upoštevala. Kot prvo so navedli, da bi morali biti sami apartmaji posebej

prilagojeni študentskim družinam; to trditev je podprlo 61,36 % respondentov v raziskavi in 70,59 % v študiji. Prav tako je še vedno za nekatere študentske družine problem plačevanje stroškov bivanja, zato si želijo, da bi se le-ti znižali; tako je odgovorilo 15,9 % respondentov raziskave in 35,29 % respondentov študije. Respondenti si želijo, da bi bila pravica do bivanja v študentskem domu omogočena vsem študentskim družinam, v kolikor ima vsaj eden od staršev status študenta; temu je v raziskavi pritrdilo 54,55 %, v študiji pa 85,29 % respondentov. Kot lahko sklepamo, si študentske družine želijo bivati v študentskih domovih, saj bi jim to omogočilo nižji strošek bivanja. Četudi si študentske družine želijo bivati v študentskih domovih, pa si hkrati želijo, da bi le-ti bili ločeni od ostalih študentskih domov. Ta odgovor pa je podalo 18,18 % respondentov, sodelujočih v raziskavi, za samo študijo pa tega podatka nimam (glej Graf 4.21).

Graf 4. 21: Država in izboljšanje bivanjskih razmer v študentskih domovih

Zanimalo me je tudi varstvo otrok študentskih družin, zato sem spraševala po tem, kdo pazi otroke v času predavanj, ki jih obiskuje respondent v okviru svojega študija. Večino otrok pazi kar respondentov partner, tako je odgovorilo 27 oseb. Prijatelji priskočijo na pomoč pri 14 respondentih, stari starši popazijo na vnuke pri 5 respondentih, 16 respondentov ima svoje otroke v vrtcu, pri 5 respondentih varuška pazi na njihove otroke, pri 3 respondentih pa so otroci v privatnem vrtcu ali pa respondenti prilagodijo svoje študijske obveznosti ter jih pazijo sami.

Prav tako me je zanimalo mnenje o tem, ali država dovolj poskrbi za varstvo otrok študentskih družin. Samo 2 respondenta sta podala pozitiven odgovor, 28 oseb je odgovorilo z negativnim odgovorom in 12 oseb je menilo, da država delno poskrbi za varstvo njihovih otrok.

Glede na to, da je vrtec kar velik finančni zalogaj, so me zanimali predlogi, kako bi se lahko varstvo otrok izboljšalo glede na njihov status. 37 oseb bi ustanovilo vrtec, namenjen samo otrokom študentskih družin, kar se je v času od izvedbe raziskave do analize tudi realiziralo, pa vendar je število otrok, ki so ustrezali kriterijem za sprejem v vrtec, izredno majhno, če pogledamo na celotno število otrok študentskih družin, ki bi ta vrtec še kako potrebovali. 12 oseb meni, da bi morala država bolj subvencionirati stroške bivanja v vrtcu, 3 respondenti pa menijo, da bi morali zagotoviti več prostih mest za otroke študentskih družin v že obstoječih vrtcih, hkrati pa bi se morali država in Mestna občina Ljubljana bolj zavedati, da potrebujejo študentske družine njihovo pomoč tudi na tem področju, ne pa da so velikokrat prikrajšani za kakšno pravico samo zaradi dejstva, da njihovo stalno bivališče ni na področju Mestne občine Ljubljana.

Situacija študentskih družin je vse prej kot rožnata, zato sem respondente spraševala po njihovih predlogih, kako bi lahko država še kako drugače pomagala študentskim družinam. Za predlog o subvencionirani prehrani in osnovnih potrebščinah (mleko, prašek, kruh, plenice ...) se je opredelilo 20 oseb, 15 oseb je podalo predlog, da bi država pomagala poiskati zaposlitev za starše študente po njihovem končanem študiju, 11 oseb meni, da bi morali študentje starši prejemati kadrovske štipendije, ki bi jim pomagale pri nadaljnjem iskanju zaposlitve, 6 oseb pa je podalo svoje predloge o tem, da bi morala država zagotoviti prostor v državnih vrtcih za otroke študentskih družin ne glede na njihovo stalno prebivališče ter da bi morali znižati davek na dohodek preko študentskega dela za študente, starejše od 26 let.

V času, ko je potekala raziskava, še niso bili znani podatki referendumu o malem delu, zato sem vključila tudi vprašanje, ki se nanaša na to, ali bi, v kolikor bi bila novela o malem delu sprejeta, to vplivalo na respondentovo družino. 14 respondentov je zatrdilo, da bi bili njihovi dohodki manjši kljub dejstvu, da bi ostali njihovi stroški takšni, kot so sedaj. Da bi bilo onemogočeno dokaj povprečno preživetje njihove družine, se je opredelilo 9 respondentov. 11 oseb se ni opredelilo in so odgovorili z odgovorom ne vem. 4 respondenti nočejo razmišljati o tem, saj dohodek preko študentskega dela predstavlja večji delež dohodkov njihove družine. 10 respondentov pa meni, da sprejeta novela ne bi prinesla nekih sprememb za njihovo družino, saj nameravajo v tem času diplomirati in tako jim bodo odvzete tudi pravice, ki jih doprinese status študenta.

Na koncu sem spremenila tematiko tako, da sem posvetila vprašanja tudi prostemu času študentskih družin in temu, s kom ga preživljajo. 7 oseb preživlja prosti čas s svojimi otroki, 35 oseb ga preživlja s svojim partnerjem in otroki, 2 osebi pravita, da nimata prostega časa, po ena oseba pa preživi svoj prosti čas s prijatelji ali starši.

Z vprašanji sem se dotaknila tudi mnenja o delovanju Študentske organizacij Slovenije. Zanimalo me je, ali so respondenti mnenja, da le-ta postori dovolj za študentske družine. Z delovanjem Študentske organizacije Slovenije sta zadovoljni 2 osebi, 29 oseb je le delno zadovoljnih z delovanjem in 12 oseb meni, da Študentska organizacija Slovenije ne postori dovolj za študentske družine. Ena oseba ni podala mnenja o delovanju. Ravno zaradi nezadovoljstva pa so me zanimali predlogi respondentov, kako bi lahko Študentska organizacija Slovenija izboljšala svoje delovanje na področju študentskih družin. 19 oseb meni, da bi morali nameniti več finančnih sredstev Klubu študentskih družin, kar 15 oseb meni, da bi se morali bolj zavzemati za študentske družine in njihove pravice na državni ravni in 13 oseb meni, da bi morali poiskati rešitev pri zaposlovanju študentov staršev.

Ker je bil Klub študentskih družin omenjen tudi v odgovorih, me je zanimalo, ali je njegovo delovanje po mnenju respondentov zadovoljivo. 25 respondentov je z delovanjem kluba zadovoljno, 3 respondenti so z delovanjem nezadovoljni in 15 respondentov meni, da je njihovo delovanje delno zadovoljivo. Tudi tu se en respondent ni opredelil.

Pri zadnjem vprašanju pa so lahko respondenti podali svoje mnenje na splošno o njihovi situaciji. Tako sem dobila informacije, kaj bi še radi izboljšali v situaciji, v kateri so se znašli. Trdijo namreč, da država nima posluha za študentske družine, saj so v zakonih luknje, ki pa prikrajšajo prav takšne občutljive skupine, kot so študentske družine. Prav tako jih skrbi novela o malem delu, saj se zavedajo, da študentsko delo prinaša njihovi družini vir dohodka za preživetje. Omenili so tudi to, da je njihov status tako družine kot študentov staršev zelo neopredeljen, zato so tudi zaradi te pomanjkljivosti velikokrat prikrajšani. Kar pa se tiče varstva otrok, je pereč problem ravno vrtec, v katerem ni dovolj prostora za otroke študentskih družin in tudi kriterij za pravico koriščenja le-tega ni ravno na strani študentskih družin, ki nimajo stalnega prebivališča v Mestni občini Ljubljana. Prav tako če ne bivaš v študentskem domu, tvoj otrok nima pravice do varstva v vrtcu, namenjenem otrokom študentskih družin. Pa vendar so to le najtežji problemi, ki jih same študentske družine brez pomoči države in njene zakonodaje ne morejo rešiti, ter nekaj predlogov za njihovo rešitev.

5 DISKUSIJA

V svoji diplomski nalogi sem si že pred začetkom zastavila cilj, da pridobim čim več novih informacij o študentskih družinah na področju Univerze v Ljubljani, informacij o njihovem položaju v družbi in o tem, kako se soočajo z vsakodnevnimi težavami, ki so prisotne v njihovem življenju. Zastavljen cilj je bil vsekakor dosežen, saj sem se seznanila z ogromno novimi podatki, ki pa niso ravno naklonjeni položaju in statusu študentskih družin, kar bom razložila s pomočjo hipotez.

Prva raziskovalna hipoteza, ki govori o položaju študentskih družin je bila ovržena, saj se leta od leta 2001 ni spremenil. Še vedno se študentske družine soočajo z enakimi ali podobnimi problemi, kot so se pred leti, ko je bila narejena študija na isto tematiko. Ravno pri drugi hipotezi so ta dognanja lepo vidna. Država namreč še vedno ni spremenila oziroma izboljšala zakonov, ki se nanašajo na študentske družine, tako da so v omenjenih zakonih še vedno pomanjkljivosti, ki onemogočajo pridobivanje določenih pravic študentskim družinam. Prav tako še vedno ni urejen poseben status študentskih družin, ki bi pripomogel k lažjemu bivanju in življenju v naši družbi.

Kot je razvidno, je tudi druga hipoteza ovržena, saj država v obdobju desetih let ni postorila skorajda ničesar, kar bi izboljšalo življenje mladih študentskih družin.

Zadnja raziskovalna hipoteza se navezuje na podatek, kako se študentske družine same soočajo z vsakdanjimi problemi in kako jih skušajo rešiti. Vsekakor jim država tu ni v veliko pomoč. Kot lahko vidimo iz informacij, pridobljenih s pomočjo anketnega vprašalnika, je ključ do uspeha, neke najboljše rešitve v trenutni situaciji, prav v iznajdljivosti študentov staršev. To pomeni, da bolj se bodo sami znašli in trudili za izboljšanje svojega življenja, večja je možnost, da do omenjene izboljšave tudi dejansko pride. Seveda pa ne smemo pozabiti, da so to mladi starši, ki so hkrati tudi študentje, zato vsakršna pomoč s strani njihovih staršev pride še kako prav, četudi samo pri varstvu otrok. Tako lahko trdim, da je kljub drugačnemu življenju v obdobju študija vsekakor prisotna LAT-faza, predvsem z vidika odvisnosti od staršev in hkratne neodvisnosti samih študentov v družbi. Poleg tega pa je prisoten tudi generacijski mir, saj si dve generaciji resnično pomagata in stojita ob strani.

Kljub dejstvu, da ima študentska družina svoje življenje in navade, pa vsekakor potrebuje varno zavetje pred zunanjim okoljem in le-tega jim načeloma lahko nudi njihova družina. Vsakodnevno problematiko študentske družine rešujejo tako, kot jim trenutna situacija dopušča. Nekateri otroci študentskih družin obiskujejo vrtec, nekatere popazijo prijatelji ali stari starši, večino pa kar partnerji, tako da je nemoteno študiranje omogočeno za oba starša študenta. Seveda vse študentske družine omenjajo dobro organizacijo časa, saj bi bil brez tega popoln kaos. Tudi finančno stanje je izreden problem pri študentskih družinah; tako vidimo, da v večini primerov poleg nekkih državnih dohodkov večina študentov staršev opravlja delo preko študentskih napotnic, vsekakor pa jim pride prav tudi kakšen dohodek s strani njihovih staršev, v kolikor jim le-tega lahko omogočijo. Stanovanjska problematika je povezana s finančnim stanjem študentske družine, tako da si večina respondentov želi izboljšati situacijo, v kateri so trenutno, vendar jim finančno stanje tega ne omogoča. Kljub vsemu lahko rečem, da so študentske družine nekaj posebnega, saj se poleg študija soočajo z življenjsko situacijo, katera se ne navezuje samo na njih kot posameznike, temveč tudi na njihove otroke, ki so v polni meri odvisni od svojih staršev.

Za konec naj omenim nekaj predlogov, ki bi študentskim družinam izboljšali njihovo situacijo in položaj v družbi. Kot prvo bi morala država urediti zakonodajo ter s tem določiti primeren status študentskih družin. Prav tako bi jim morala omogočiti pravico do socialnih stanovanj vsaj v času študija ter jim z raznimi programi izobraževanja in kadrovskega štipendijami omogočiti hitrejšo pridobitev zaposlitve, kar bi študentskim družinam omogočilo redni dohodek in posledično hitrejšo neodvisnost od države in staršev. Glede na to, da se študentske družine uvrščajo v študentsko populacijo, bi morala tudi Študentska organizacija Slovenije postoriti za njih več, kot je storila do sedaj. Pravzaprav bi se morala še toliko bolj zavzemati za študentske družine, saj so le-te potrebne podpore na vseh položajih, da bi lahko izboljšale svojo situacijo. Z večjo podporo, ki bi jo imele študentske družine, bi morebiti tudi država spregledala in pričela spreminjati zakonodajo, ki zadeva študentske družine. Poleg vsega omenjenega bi morala država omogočiti študentskim družinam enakopravnost pri vpisih v vrtec na področju Mestne občine Ljubljana, ne glede na kraj stalnega prebivališča študentske družine. Urejeno varstvo otrok pomeni lažje in hitrejše opravljanje študijskih obveznosti, posledično tudi hitrejši zaključek študija in nato iskanje zaposlitve. Če povzamem, je celotna situacija takšna, da se lahko izboljša že z manjšo spremembo v zakonodaji, ki pa bi za seboj potegnila veliko sprememb, predvsem izboljšanje za situacije, v katerih so študentske družine.

6 SKLEP

Namen diplomske naloge je bil pridobiti vpogled v vsakodnevno situacijo, s katero se soočajo študentske družine na področju Univerze v Ljubljani. S pomočjo anketnega vprašalnika zaprtega tipa sem pridobila informacije o tem, kakšna je dejanska situacija in kako si jo mlade študentske družine želijo izboljšati ter kako se trudijo pri tem skrbeti za ravnovesje med skrbjo za svojo družino in obveznostmi pri študiju. Na samem začetku sem si zastavila tri delovne hipoteze, ki sem jih s pomočjo že omenjenega anketnega vprašalnika tudi raziskala. Svoja spoznanja in pridobljene informacije pa sem nato še primerjala s študijo, opravljeno med študentskimi družinami leta 2001. Kot lahko vidimo, je med diplomsko nalogo in samo študijo kar deset let razlike, pa vendar se sama situacija in pereči problemi niso veliko spremenili.

Po vseh teh letih so študentske družine še vedno najbolj ranljiva skupina, saj je njihov socialno-ekonomski položaj vse prej kot zavirljiv. Nekako sem si želela, da bi mi pridobljeni podatki iz anketnega vprašalnika potrdili, da so v teh letih nastale spremembe na vseh obstoječih področjih, ki vključujejo študentske družine, pa vendar temu ni tako. Tako je bila moja prva hipoteza nepotrjena, saj se položaj študentskih družin ni spremenil. Študent starš ima še vedno samo status študenta ter temu primerne študijske pravice, prav tako je s statusom njegove študentske družine. Kot vidimo, je dvojni status še vedno prisoten, se pravi, da se deli na status študenta in status študentske družine. Kaj pa to pomeni v realnem življenju, je pa seveda popolnoma drugo vprašanje. Človek bi nekako pričakoval, da se bo položaj po opravljeni študiji leta 2001 vsaj malo spremenil, pa vendar ugotavljam, da ima država očitno gluha ušesa, prav tako pa kritika zadeva tudi Študentsko organizacijo Slovenije, saj so oni tisti, ki naj bi skrbeli za posameznike in ranljive skupine, ki so potrebne pomoči. Kljub vsemu pa me žalosti dejstvo, da z njihove strani ni veliko opore, na katero bi se lahko študentske družine zanašale. Naj omenim stanovanjsko problematiko, ki poleg finančnega stanja predstavlja velik del skrbi med študentskimi družinami. Zanimivo je, da tudi na tem področju ni zaslediti velikih sprememb. Študentske družine še vedno v veliki večini bivajo kar v študentskih domovih, namenjenih njim, pa vendar opozarjajo na neprimernost bivališč. Kljub dejstvu, da se vsi zavedamo, da je za posamezne spremembe pri izboljšanju kvalitete bivanja v študentskih domovih potreben denar, pa menim, da bi se določene stvari lahko spremenile in izboljšale z malo denarja. A posamezno mnenje tu ne more premikati gora.

Ravno stanovanjska problematika, s katero je bila država že seznanjena, bi morala spremeniti položaj oziroma vsaj povzročiti spremembe v zakonodaji, vendar temu ni tako.

Ker se moje drugo raziskovalno vprašanje nanaša na področje državne zakonodaje in pravic študentskih družin, sem s pomočjo izpolnjenih anketnih vprašalnikov in s pregledom raznih zakonodajnih aktov pridobila podatke, ki sem jih nato primerjala s podatki iz študije leta 2001. Za izredno zanimivo in hkrati žalostno se je izkazalo dejstvo, da država še vedno ne postori dovolj za študentske družine, saj se zakoni, ki se navezujejo na študentske družine, niso niti malo spremenili. Naj na samem začetku omenim Zakon o visokem šolstvu. Pravice in dolžnosti študentov so popolnoma enake, kot so bile. Nikjer ni zabeležena informacija o tem, da bi lahko imel študent starš morebiti kakšno olajševalno okoliščino, ker ima svojo družino. Resnično se mladi za študij odločamo sami in prav tako se sami odločamo za družino, pa vendar je včasih življenje polno presenečenj in zgodi se, da se naša situacija lahko čez noč obrne. Popolnoma razumem obe strani zagovornikov, tako tudi državo, ki po mojem mnenju noče spremeniti zakona zaradi skrbi, da se bo število študentskih družin povečalo, oziroma da se bo čas, v katerem študent zaključi študij, še podaljšal. Kot vemo, smo resnično lahko zadovoljni, že s tem, da je študij dokaj brezplačen način pridobivanja izobrazbe. Pa vendar moramo razumeti tudi stališče študentskih družin oziroma študentov staršev, ki poskušajo uskladiti svoje želje po izobraževanju z željami po skrbi za družino. Včasih je to usklajevanje po besedah študentskih družin izredno težko, saj je pri določenih študijskih obveznostih pri prisotnosti obvezna in takrat se je potrebno uskladiti s partnerjevimi študijskimi obveznostmi ter tudi z varstvom otrok. To pa je lahko včasih tudi velik organizacijski projekt. Drug problem, s katerim se soočajo študentske družine, je subvencioniranje njihovega bivanja v študentskem domu. Tudi tukaj ni bilo v tem obdobju nekih velikih sprememb, saj še vedno obstaja prednostna lista, na kateri se kandidati razlikujejo po številu zbranih točk in to odloča o tem, kdo bo primeren kandidat za pridobitev pravice bivanja v študentskem domu ali vsaj delnega subvencioniranja bivanja pri zasebnikih. Edina sprememba, katero sem zasledila, je ta, da so odstranili omejitev, da otrok študentske družine, ki kandidira za prostor v študentskem domu, ne sme biti starejši od 6 let. Vsaj tu je sprememba, saj so lahko otroci, kot kažejo pridobljeni podatki, stari tudi do 10 let. Menim, da je bila odstranitev te omejitve pozitivna poteza pri zakonodaji, ki se tiče pridobivanja pravice do bivanja v študentskih domovih in pridobivanja subvencij za bivanje pri zasebnikih. Omenila sem že, da status študentskih družin še vedno ni dobil nekega epiloga, tako da v sami zakonodaji študentskih družine ne vključujejo nikjer, ne v zakonih, ki se tičejo študentske populacije, ne v zakonih ter pravicah, ki se tičejo družine. Vidimo lahko, da so študentske

družine nekakšne luknje zakonov in to očitno naše države ne moti, čeprav bi se morala soočiti s tem problemom. Glede na znano dejstvo, da se država ne obremenjuje s situacijo študentskih družin, lahko sklepamo, da se tudi ne obremenjuje z njihovim finančnim stanjem, ki pa je včasih zelo zaskrbljujoče. Študentske družine so zato prepuščene svoji iznajdljivosti in pomoči staršev, v kolikor jim le-ti lahko pomagajo na tem področju. Zakonodaja, ki zajema državne prejemke, se od leta 2001 ni spremenila, tako da študentske družine prejemajo identične denarne pomoči, kot so jih pred desetimi leti, sprememba se zgodi samo takrat, ko se spremeni rast cen življenjskih potrebščin; toda cena le-teh zraste tudi večkrat na leto, sama vrednost denarnih prejemkov pa ne. Tako so študentske družine v resnično nezavidljivem položaju.

Moja zadnja raziskovalna hipoteza pa se je navezovala na to, kako se študentske družine same po svojih sposobnostih soočajo z vsakodnevnimi problemi, med njimi sem imela v mislih predvsem varstvo njihovih otrok, finančno stanje in reševanje stanovanjske problematike. Če začnem pri varstvu otrok, lahko sklepam na podlagi podatkov, pridobljenih z raziskavo, da je potrebno ogromno usklajevanja med partnerjema, še posebej, če sta oba študenta, ki imata vsak zase svoje študijske obveznosti. Večinoma varstvo otrok prevzame tisti partner, ki ima čas takrat, ko ima drugi partner obveznosti. Ker pa to včasih ni izvedljivo, priskočijo na pomoč, v kolikor je to mogoče, stari starši in pa prijatelji, včasih pa je situacija takšna, da morajo ti otroci biti v varstvu državnega vrtca, kar predstavlja strošek za študentsko družino, saj se ne obravnava enako, kot se obravnavajo družine, ki imajo stalno bivališče na območju Mestne občine Ljubljana. To je bil tudi poglobitni razlog za ustanovitev vrtca, namenjenega samo otrokom študentskih družin, pa vendar je trenutno v tem vrtcu le 11 otrok, saj ostali otroci niso bili primerni kandidati za uporabo tega vrtca. Ugotavljam, da se vsi problemi, s katerimi se soočajo študentske družine, vrtijo okoli neurejene zakonodaje in s tem povezanimi finančnimi sredstvi v obliki različnih subvencij. Zavedajoč se, da si morajo pomagati sami, se študentje starši sami lotevajo tudi reševanja svojega finančnega stanja, zato večina študentov staršev opravlja delo preko študentskega servisa ali prejema različne državne prejemke, da lahko preživi svojo družino. Vendar pa lahko na to delo gledamo tudi kritično. Kot starš si želiš preživeti čim več časa s svojimi otroki; tako imajo navadno starši dopoldne službo, popoldne pa se lahko ukvarjajo s svojimi otroki. Tu pa je situacija malo bolj zapletena, saj imajo študentje starši študijske obveznosti, hkrati pa opravljajo delo preko študentske servisa in tako preostane malo časa, ki ga preživijo s svojo družino. Resnično se morajo izredno potruditi in kar najbolje izkoristiti čas, ki ga preživijo skupaj kot družina, vendar pa sem mnenja, da zaradi tega še bolj cenijo družino kot vrednoto. Na koncu naj omenim, da je

stanovanjska problematika ogromen problem. Zaradi lukenj v zakonu študentske družine ne morejo kandidirati za socialna stanovanja, zato so po koncu študija prepuščene same sebi. Tega dejstva se zaveda večina študentskih družin in v kolikor jim finančno stanje že v času študija dopušča, varčujejo za svojo nepremičnino, ki jo želijo imeti.

Na koncu naj povzamem svoja spoznanja in jih vključim v osebno mnenje. Žalosti me dejstvo, da se na področju zakonodaje in pravic študentskih družin v preteklih desetih letih ni spremenilo skoraj nič ter da so študentske družine še vedno prepuščene svoji iznajdljivosti in pomoči staršev. Pa vendar sem spoznala, da jih nekakšen boj za preživetje naredi iz dneva v dan bolj trdne in bolj samozavestne starše, kar je pozitivna stran, ki jo verjetno občutijo tudi otroci. Seveda to ne pomeni, da ne pride kakšen dan, ko imajo tudi študentje starši slab trenutek, vendar kot so mi zaupali, da nasmeh na obrazih njihovih otrok spremeni še tako slabo novico v boljšo. Priznati moram, da sem pridobila skozi raziskavo še večje spoštovanje do študentskih družin, saj sem spoznala, s kakšnimi problemi se vsakodnevno ukvarjajo, kljub temu pa so izredno dobri študentje in starši. Zavedam se, da je včasih težko uskladiti študentsko delo in študijske obveznosti, ko pa pomislim, da oni skrbijo še za otroke, lahko rečem, da so resnično neverjetni. Kljub dejstvu, da je država obveščena o situaciji študentskih družin, ne postori prav ničesar, da bi jim olajšala življenje, po drugi strani pa nam mediji predstavljajo stališča različnih politikov, da je rodnost v Sloveniji majhna. Le kako pa naj bi bila večja, če imajo mlade družine toliko problemov, s katerimi se morajo ukvarjati že na samem začetku svojega samostojnega življenja. Nihče ne pričakuje, da bi mlade ter študentske družine imele vsa področja urejena že takoj na začetku, pa vendar bi lahko država poskrbela, da bi bil ta začetek malo bolj urejen vsaj zakonodajno. Prav tako menim, da tudi Študentska organizacija Slovenije premalo postori, da bi javnost obveščala o situaciji, v kateri so študentske družine, ter jim tako tudi namenila več finančnih sredstev, ki jih dostikrat nameni drugim, včasih nesmiselnim, dogodkom ali prireditvam. Želim si, da bi se položaj študentskih družin kmalu pričel izboljševati in srčno upam, da ne bo položaj čez deset let še vedno enak. Vsi bi si morali prizadevati, da se spremembe pričnejo kar se da kmalu, saj bo le to v veliko pomoč vsem študentskim družinam.

7 LITERATURA

1. *Klub študentskih družin Slovenije (KŠDS)*. Dostopno prek: <http://www.studentskedruzone.com/> (10. marec 2011).
2. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve Republike Slovenije. 2011a. *Pomoč ob rojstvu otroka*. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/druzina/starsevsko_varstvo_in_druzinski_prejemki/druzinski_prejemki/pomoc_ob_rojstvu_otroka/ (17. marec 2011).
- 3.--- 2011b. *Dodatek za nego otroka*. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/druzina/starsevsko_varstvo_in_druzinski_prejemki/druzinski_prejemki/dodatek_za_nego_otroka/ (17. marec 2011).
- 4.--- 2011c. *Otroški dodatek*. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/druzina/starsevsko_varstvo_in_druzinski_prejemki/druzinski_prejemki/otroski_dodatek/ (17. marec 2011).
- 5.--- 2011č. *Starševski dodatek*. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/druzina/starsevsko_varstvo_in_druzinski_prejemki/druzinski_prejemki/starsevski_dodatek/ (17. marec 2011).
- 6.--- 2011d. *Preživnine*. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/druzina/starsevsko_varstvo_in_druzinski_prejemki/druzinski_prejemki/prezivnine/ (17. marec 2011).
- 7.--- 2011e. *Denarna socialna pomoč*. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/sociala/denarna_socialna_pomoc/ (17. marec 2011).
8. *Pravilnik o subvencioniranju bivanja študentov*. Ur. l. RS. 22/2001. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?stevilka=1275&urlid=200122> (16. marec 2011).
9. Rener Tanja, Mateja Sedmak, Alenka Švab in Mojca Urek. 2006. *Družine in družinsko življenje v Sloveniji*. Koper: Založba Annales.

10. Rener Tanja, Mirjana Ule, Vlado Mihelj, Slavko Kurdi, in Metka Mencin Čeplak. 1996. *Predah za študentsko mladino*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
11. *Bibaleze.si*. Dostopno prek: <http://www.bibaleze.si/> (10. september 2010).
12. *Ringaraja.net*. Dostopno prek: <http://www.ringaraja.net/> (11. september 2010).
13. *Statut Kluba Študentskih družin Slovenije*. 2011. Dostopno prek: <http://www.studentskedr uzine.com/statutKluba.html> (10. marec 2011).
14. *Statut Univerze v Ljubljani*. 2011. Dostopno prek: http://www.unilj.si/o_univerzi_v_ljubljani/predpisi_statut_ul_in_pravilniki/statut_univerze_v_ljubljani.aspx (9. marec 2011).
15. Študentski domovi v Ljubljani. 2001. *Pravilnik o subvencioniranem bivanju študentov*. Dostopno prek: <http://www.stud-dom-lj.si/si/razpisi/pravilnik/> (9. marec 2011).
16. Študentska svetovalnica ŠOU. 2011. *Študentske družine*. Dostopno prek: <http://www.svetovalnica.com/studentske-druzine> (9. marec 2011).
17. Švab, Alenka. 2001a. *Socialni položaj študentskih družin v Ljubljani – analiza stanovanjske preskrbe študentskih družin v Ljubljani ter možnosti za izboljšave na primeru Ljubljane*. Ljubljana: Mirovni institut.
18. --- 2001b. *Družina: od modernosti k postmodernosti*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
19. *Zakon o subvencioniranju študentske prehrane (ZSŠP-UPB1)*. Ur. l. RS 74/2007. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200774&stevilka=3982> (10. marec 2011).
20. *Zakon o štipendiranju*. 2007. Ur. l. RS 59/2007. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200759&stevilka=3157> (10. marec 2011).

21. *Zakon o visokem šolstvu (ZViS-UPB3)*. Ur. l. RS 119/2006. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2006119&stevilka=5079> (10. marec 2011).

22. *Zakon o razglasitvi Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o vrtcih (ZVrt-D)*. Ur. l. RS 25/2008. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200825&stevilka=911> (9. marec 2011).